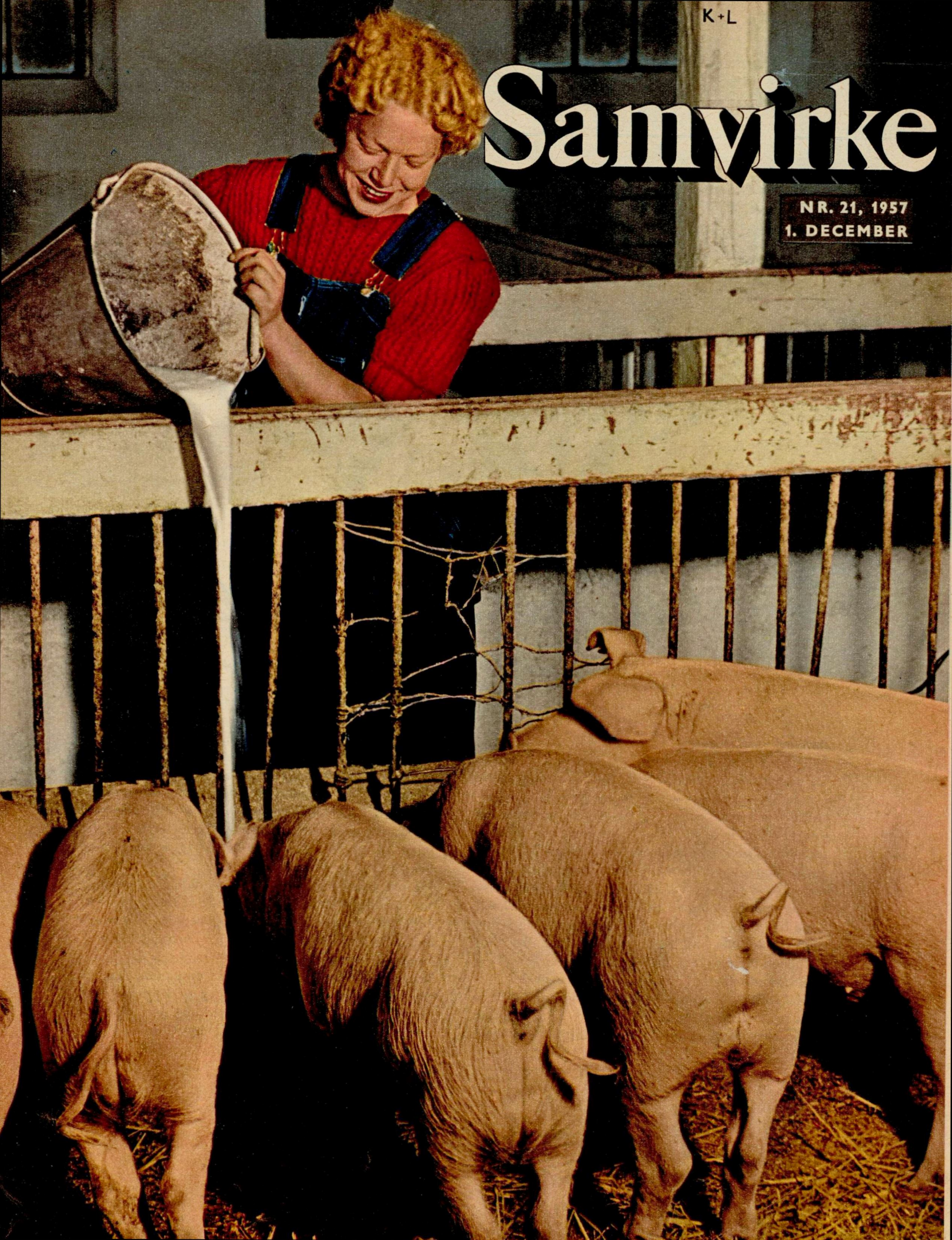

K+L

Samvirke

NR. 21, 1957
1. DECEMBER

Herluf Trolles gode parti

I gamle dage spillede det – i hvert fald i de såkaldt bedre kredse – en ret betydelig rolle, hvordan man blev gift. Ejendomme og formuer blev lagt sammen ved giftermål, og på den måde opstod mange af datidens største godser.

Søhelten Herluf Trolle blev en meget holden mand, da han giftede sig med Birgitte Gøye. Hun medbragte i ægteskabet en herregård, to møller, 182 bøndergårde samt store mængder pantegods, smykker og penge, og da hun var en særdeles fornuftig administrator, voksede ægtefællernes formue støt. Da Herluf Trolle døde, havde han i sit testamente udtrykt ønsket om at få rejst en kostskole, og Birgitte Gøye brugte hele formuen til at bygge Herlufsholm kostskole for. Hun gik endda så vidt, at hun solgte sine smykker og andre værdigenstande, og for disse sidste penge udsmykkede hun kostskolens kirkerum og rejste sin afdøde mand et pragtfuldt gravmæle.

Herlufsholm står som bekendt den dag i dag som et minde om disse to gode landsmænd, og fra skolen udgår årligt et stort antal elever til vigtige stillinger

i vort samfund. På denne måde bærer de penge, Birgitte Gøye og Herluf Trolle i sin tid samlede sig, stadig frugt til gavn for hele det danske folk.

Som tiden gik, udjævnedes de økonomiske skel mere og mere, hvilket resulterede i, at der efterhånden blev færre meget rige mennesker og færre helt fattige, en udvikling, der er fortsat helt op til vore dage. Dette at „gøre et godt parti“ har mistet noget af sin betydning, og hvis man nu til dags overhovedet stiller krav af økonomisk art til sin tilkommende, må det være, at han eller hun ikke blot bruger penge, men bruger dem med forstand.

Og når man skal lade fornuften råde i sin omgang med penge, er det ret nærliggende at tænke på banken, thi banken giver renter og betyder sikkerhed. En bankbog giver tryghed over for uventede begivenheder, der ellers meget let kan vælte selv det finest udarbejdede budget. Sæt derfor opsparede penge i Andelsbanken – vi har afdelinger og kontorer over hele landet – og forlang vejledning om, hvilken kontoform, der passer bedst til Deres formål.

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

SÆBE SOM LIVRET. Skovløber W. Orenholdt, Farum, har i sin have boende en ræv, han fangede, da den var unge. Af og til stikker den til skovs, men kommer tilbage, når den er sulten. Dens livret er – sæbe, og her har den listet sig ind i stuerne for at snuppe et forsvarligt stykke Regina-sæbe.

RØVERNE FIK DERES BEKOMST. Da den 54-årige frk. Martha Jørgensen for nylig en sen aften på cykel var på vej hjem fra Odense til hjemmet i Knar-

reborg, blev hun overfaldet og holdt op af to røvere på knallert, der afkrævede hende 100 kr. Frk. Jørgensen tog kampen med røverne op, og de fik en så ublid medfart, at de skyndsomst tog flugten. „Jeg er jo vant til at ordne lidt af hvert i landbruget,” var frk. Jørgensens kommentar til begivenheden.

KIRKEKONEN RINGER FOR SIDSTE GANG. Landets ældste kvindelige klokker har nu forladt sin kirke. Efter 48 års virke i Sdr. Vilstrup nord for Kolding ringer den 78-årige fru Anna Dahl her for sidste gang med kirkeklokken. Siden mandens død for 13 år siden har fru Dahl virket som både ringer, graver og orgeltræder. Ofte har hun om vinteren måttet stå op og gå til kirken ved midnatstide for at fyre op, så der kunne være varmt til gudstjenesten. Den gamle kirkekone har ikke svigtet en eneste gudstjeneste i de mange år.

GOD LÆREPLADS. Efter moderniseringen af Borris brugs inviterede Uddelerforeningens næstformand, nu kredsrepræsentant, uddeler M. Gosvig, 15 af sine medhjælpere gennem 30 år til fest. Af de 15 er 14 nu selv uddelere, den femtende har været det. Sel-skabet ses her.

30 ÅR EFTER. Til Ryslinge højskoles efterårsmøde havde forstander G. Damgaard Nielsen indbudt en tysk ungdomsleder, Eric Lüth, som har gjort et betydeligt arbejde for at fortælle tysk ungdom sandheden om nazismen. Da Lüth kom, blev han og Damgaard Nielsen hurtigt klar over, at de havde set hinanden før, nemlig ved verdensungdomskongressen for fred og frihed i Ommen i Holland i 1928. Damgaard Nielsen fandt det kongresbillede frem, hvoraf vi viser et udsnit (øverst). Pilen t. h. i billedet peger på Damgaard Nielsen. Af de to pile t. v. peger den øverste på Lüth, den nederste på en ung fransk deltager, en af Frankrigs nuværende berømt heder, Mendés France, den senere ministerpræsident. Det lille billede forestiller en indisk deltager i kongressen, fotograferet af Damgaard Nielsen. Det er Indiens nuværende præsident, Raiendra Prasath.

FØRSTE KVINDelige MINISTER. – I nr. 19 udnævnte vi englænderinden Margaret Bondfield til verdens første kvindelige minister, hvilket har skaffet os adskillige protester fra læsere, som henviser til, at Nina Bang blev dansk undervisningsminister i 1924, mens Margaret Bondfield først fik ministertitel i 1928. Nu var den engelske dame på et tidligere tidspunkt blevet understatssekretær (hvilket også er en slags minister), men alligevel – den sagnomspundne Nina Bang burde have været med i serien. Selv de, der ikke erindrer hendes sagligt-politiske indsats, vil formentlig huske, at det var hende, der trak Borgbjerg i frakkeskøderne, da han kom for skade at rejse sig, mens kapellet i Det kgl. teater spillede kongesangen.

VEJVISER, DER SES. Denne usædvanlige vejviser, som er dannet af ryghvirvler af en hval, findes i den lille limfjordsby Hals, hvor den bl. a. viser vej til „Hvalgabet”. Foruden at være en vejviser, man ikke let overser, er opstillingen jo også et minde om de svundne tider, da Hals var hjemstedet for stolte sejlskibs-langfarere, der ikke mindst for på Grønland.

Forsiden: Ja, tiden nærmer sig, da husmødrene igen skal til at spekulere på julemenuens for, at det tilstrækkelige antal julegrise er parat, når tidens fylde kommer. Om grisene på forsidebilledet ender som juleflæskestege eller som bacon på en englænderes morgenbord, skal vi ikke kunne sige – men en kvalitetsvare bliver det i alt fald. Var det kun kvaliteten, det kom an på, havde dansk landbrug og det danske samfund adskilligt færre problemer at slås med, end tilfældet er.

HEJS FLAGET PÅ HEL

KORT og summarisk, men bemærkelsesværdig aktiv – således er indtrykket af den ved sidste bestyrelsesmøde i København af Nordisk Andelsforbund offentliggjorte udtalelse om de nordiske fællesmarkedsplaner.

Udtalelsen lyder:

„Nordisk Andelsforbunds ledelse, samlet til møde i København den 30. oktober 1957, udtaler sin glæde over den nu foreliggende plan om det fællesnordiske marked, men beklager dog, at planen ikke omfatter samtlige varer, hvilket er forudsætningen for et gnidningsløst og frugtbart nordisk-økonomisk samarbejde.“

DENNE udtalelse er bemærkelsesværdig på mere end een måde. Ingen erhvervsorganisation har hidtil udtalt sig så klart om de nordiske planer. Tværtimod synes der i dag ikke at være nogen organisation, der ubetinget tør bekende sig til nordisk samhörighed. Så meget desto bedre NAF gør det.

Dernæst selve udtalelsens indhold. Naturligvis er det ikke overraskende, at NAF – selv et fællesnordisk foretagende – erklærer sin glæde over den nu foreliggende plan. Men man må ikke glemme, at dens medlemmer – og ejere – er den danske, norske, svenske, islandske og de to finske fælles-

foreninger, som alle er underkastet individuelle nationale hensyn og påvirkninger, og ikke uden videre kan gå ind for nordisk samling som eneste tænkelige løsning, hvor meget de end ønsker det.

Mange ville måske vente, at udtalelsen med fuld musik skulle gå ind for en øjeblikkelig oprettelse af et nordisk marked, men i betragtning af uklarheden i den øjeblikkelige situation, ville det være uansvarligt at binde sig kategorisk til en separat nordisk løsning. Derfor nøjes den med at udtale sin glæde over den nordiske plan, og med ordet *glæde* menes intet mindre, end hvad der står. For Nordens brugsforeningsbevægelse er nordisk samling en hjertesag – derom er ingen tvivl.

Skal nogen indvendinger rejses mod den nordiske plan, må det være af den grund, at den ikke går vidt nok. Udtalelsen beklager begrænsningen af liberaliseringen til 80 pct. af samhandelen mellem de nordiske lande. Hvorfor ikke 100 pct.s liberalisering?

De 80 pct. giver et skævt og uvederhæftigt billede af liberaliseringsens virkelige omfang, eftersom beregningsgrundlaget er den nuværende samhandels sammensætning – en underernæret samhandel, en samhandel uden så vigtige levnedsmidler som fisk og

landbrugsprodukter og uden så vigtige dagligvarer som tekstil og skotøj m. m. Alt dette er i dag svundet ind til bagateller i samhandelen som følge af told og andre handelsskranker landene imellem. Hvis de nævnte varer fik frit slag, ville de snarere udgøre 50 pct. end 20 pct.

SKAL DER være nogen konsekvens i gennemførelsen af et virkeligt fællesmarked, må det ske uden forskelsbehandling af elementære erhverv som landbrug og fiskeri og uden fredlysning af visse industrier, der kun kan klare sig på krykker, men netop derved lægger sig på tværs af den specialisering, som skulle være formålet med et nordisk fællesmarked.

Uden forbehold og kinkelkroge vil udviklingen i de nordiske planer blive fulgt med den ærligste sympati fra hele den nordiske brugsforeningsbevægelse, hvad der for NAFs vedkommende særligt vil give sig udslag i, at man holder sig à jour med begivenhederne ved hyppigere bestyrelsesmøder. Allerede 20. december holdes næste møde, mens der tidligere kunne gå et helt år mellem møderne.

MEN MAN NØJES ikke blot med at holde situationen under observation. På det omtalte bestyrelsesmøde i København blev der på foranledning af næstformanden, direktør *Ebbe Groes* fremlagt en rapport om de resultater, der er opnået ved et samarbejde mellem de kooperative sæbe- og vaskemiddelfabrikker i Norden, navnlig med sigte på at forberede et endnu nærmere samarbejde på tværs af grænserne i et eventuelt åbent marked.

Dette forberedende samarbejde har fundet sted siden 1952 med hovedvægten på to fronter: Forskningen og produktionen.

Forskningen er forudsætningen for, at virkelig store og effektive resultater kan opnås i et senere fællesmarked, og da tanker er todfrie, har man allerede nu kunnet gennemføre en slags union som et lærerigt eksempel på, hvordan specialisering og samarbejde kan etableres på et tidligt stadium.

OGSÅ DE NORSKE købmænd er med i dette samarbejde, ikke alene i kraft af, at de sammen med den

norske fællesforening ejer Persilfabrikken (for pulvere og flydende vaskemidler), men også selvstændigt deltager med deres fabrik for faste sæber.

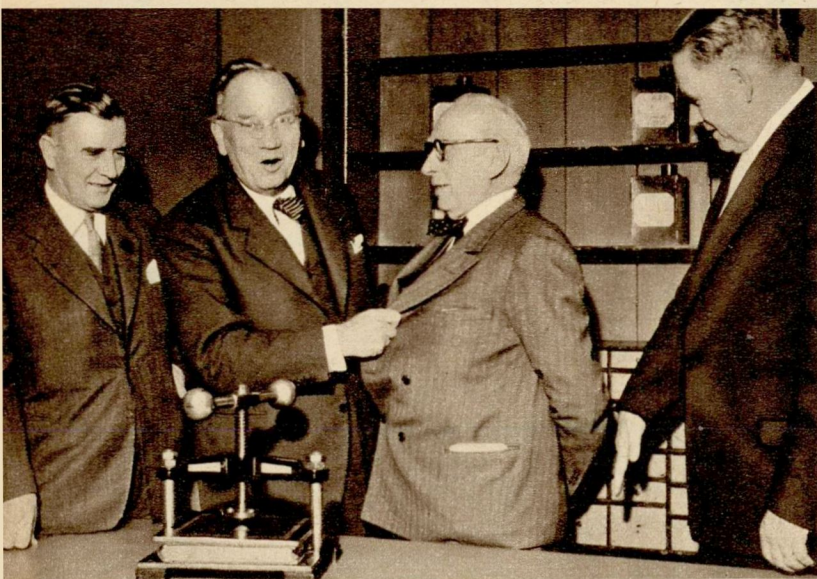
Trin for trin er man gået frem, først igennem erfaringsudvekslinger, senere ved planlægning af et fælles forskningslaboratorium, som også fællesforeningerne i Vesttyskland, Østrig, Schweiz og Holland skal tilknyttes. Samarbejdet sydpå blev til på den måde, at der foruden den nordiske forskergruppe blev dannet en forskergruppe af de nævnte fællesforeningers eksperter med indbyrdes rådslagning som mål, og på dette grundlag opstod planerne om et stort fælles forskningslaboratorium.

Dette er allerede i færd med at blive realiseret således, at seks kemikergrupper er fordelt på deltagende fabrikker med hver sine opgaver, men under overledelse af en schweizisk kemiker, hvorved man opnår, dels at få forskningsarbejdet i gang med det samme, dels at sikre sig specialtrænet mandskab til det kommende laboratorium. Så simpelt og selvfølgelig kan det gøres.

UDVEKSLING af oplysninger om råvarepriser, om reklame- og afsætningsproblemer og oprettelse af en „patentcentral“ er en anden side af samarbejdet. Patentcentralen skal sikre erhvervelse af eventuelle patenter på resultaterne af forskningsarbejdet og skal samtidig holde øje med de – af og til – temmelig tvivlsomt begrundede patentansøgninger, som fremkommer fra de store sæbekoncerner – i givet fald protestere imod dem.

På produktionsområdet har de norske, svenske og danske fabrikker skiftevis arbejdet for hinanden med specielle opgaver (bl. a. fremstilling af det danske Nu-hvid) – dog kun i meget begrænset omfang. Imidlertid foreligger et stort projekt udarbejdet til en fælles sæbe- og vaskemiddelfabrik i Helsingborg, men planerne er foreløbig stillet i bero, dels fordi tolden i Norge er høj (30 pct. på visse vaskemidler), dels fordi afsætningen i Danmark hidtil ikke er tilfredsstillende for de syntetiske vaskemidlers vedkommende.

ET ÅBENT marked i Norden vil totalt ændre denne situation og fremme planerne om fælles kooperativ produktion. Sæbebranchen er et af eksemplerne på, hvad der kan opnås gennem samarbejde

Forud for NAFs bestyrelsesmøde i København samlede ledelsen i FDBs repræsentationslokaler. Her står i munter passiar fire nordiske foregangsmænd, tidligere handelsminister Uuno Takki, Finland, direktør Albin Johansson, Sverige, direktør Frederik Nielsen, Danmark, og direktør Paavo Viding, Finland, i FDBs museum, hvor man interesseret har gennemgået de simple – ofte selvlavede – arbejdsredskaber, som FDBs grundlægger Severin Jørgensen benyttede i pionertiden, på bordet en gammeldags kopipresse.

de, landene imellem. Tilsvarende eksempler kan hentes fra andre brancher indenfor brugsforeningernes omsætning, ikke mindst skotøj og tekstil.

Hvorfor lige netop disse industrier, som fremfor de fleste andre industrier trænger til en strukturalisering, skal holdes uden for det nordiske fællesmarked, er foreløbig en gåde. Forhåbentlig betyder den på Hindås mødet besluttede nye ekspert-gennemgang af de resterende 20 pct. en ny chance for de udelukkede brancher og erhverv.

Essensen i NAFs bedømmelse af de nordiske planer kan kort og godt udtrykkes således: Godt – men ikke godt nok! Hvad der end kan siges de andre fællesmarkedsplaner på, nøjes de i hvert fald ikke med halve løsninger, mens de nordiske lande synes at have lært meget lidt af Ibsens: Hvad du end gør, gør det helt – ikke stykkevis og delt.

Bort med det gustne overlæg og hejs flaget på hel stang – det er hvad vi trænger til i Norden, hvis der skal komme rejsning over planerne om nordisk samling.

Billedet viser FDBs førstedirektør i samtale med førende folk fra købmændenes lejr på et møde på Arbejdsgiverforeningens kursusjendom i Nordsjælland. Fra venstre viceformand Paul Wandall, Handelsforeningernes Fællesorganisation, førstedirektør Ebbe Groes, formand Max Lindskov, viceformand A. W. Holm, begge Handelsforeningernes Fællesorganisation, og direktør Aage Rasmussen, Købmandsskolen.

PLADS FOR BEGGE PARTER

HVIS MAN skulle tro bare det halve af, hvad der tid efter anden skrives eller siges om forholdet mellem brugsforeningerne og den øvrige detailhandel, kunne de to parter knapt være i stue sammen. Værre er det imidlertid ikke, end at FDBs førstedirektør for nylig på „Egelund“ ved Fredensborg mødtes med en kreds af førende personligheder i De danske Handelsforeningers Fællesrepræsentation og i et foredrag fik lejlighed til at give en nøgtern redegørelse for brugsforeningsbevægelsens idé-grundlag og målsætning.

KOOPERATØRER fremstilles ofte i mange mærkelige klædebon: som forklædte socialister, tågede idealister, som en slags skattesnydere, sagde Ebbe Groes. Ved andre lejligheder hedder det sig, at vi for længst har forladt vort gamle idé-grundlag, og at vi, når alt kommer til alt, slet og ret er forretningsfolk, og at der ingen virkelig forskel er mellem kooperatører og købmænd. Ingen af disse iklædninger vi vi imidlertid vedkende os som den rigtige.

Hvordan skulle f. eks. den kendsgerning, at brugsforeningerne tilstræber den størst mulige frihed på det økonomiske område kunne bringes i harmoni med disse forestillinger? Vi er imod protektionisme under enhver form, både når det gælder toldmure og kvantitative restriktioner. Derfor tilslutter vi os også de nu foreliggende planer om afskaffelse af de økonomiske grænser mellem landene og i særdeleshed mellem de nordiske lande.

INDADTIL er vi principielt modstandere af bånd på handelen og beskyttelsestendenser i næringslovgivning og sundhedsbestemmelser, samt monopolisme. Vi hyl-der den frie prisdannelse i størst muligt omfang.

Ebbe Groes påviste, at også i vore dage står brugsforeningerne fast på de afgørende grundsætninger i Rochdaleprogrammet. Et brud med de fundamentale regler om åben adgang for alle, om demokratisk styreform og om udbytte i forhold til køb ville nu som i fortiden medføre en lokal andelsforenings udelukkelse fra dens centralorganisation.

Den demokratiske styreform er en lige så levende realitet i brugsforeningerne som i det politiske liv, og der kommer – i hvert fald uden for valgkampagnerne – flere til vore møder end til de politiske partiers.

DET ER RIGTIGT, at der er mange lighedspunkter mellem vor og købmændenes virksomhedsform, men der er lige så afgørende forskelligheder.

I kampen mod monopolerne står købmændene og vi på samme linie, men vi har den fordel at råde over egne fabrikker og har lettere ved at skaffe kapital til at bygge nye. En særkende for os er, at vi ikke viger tilbage for et begrænset tab i en igangsætningsperiode, hvis der kan opnås en forbrugsmæssig gevinst ved at tvinge et monopol til prisnedsættelse.

Derimod er det ganske forkert at påstå, at vi sælger en vare til en særlig lav pris ved at hente tabet ind på andre varer. Det er et fast prispolitisk princip, at hver afdeling eller fabrik skal hvile i sig selv. Ligeledes er prisen ens overalt. Vi møder altså ikke en særlig pågående lokal konkurrence ved geografisk begrænsede prisnedsættelser.

I VOR REKLAME lægger vi vægt på det oplysende under mottoet: Vej pris mod kvalitet – og støtter det med vort centrallaboratorium, prøvekøkken, kvalitetsdeklARATIONER

og andre forbrugeroplysende foranstaltninger.

Tidligere hed det sig, at man kunne købe alt i brugsen. Sådan er det ikke længere. Fornuftig rationalisering kræver, at kun almindelige forbrugsvarer, som kan påregne driftsøkonomisk forsvarlig omsætningshastighed, føres – ellers tynger omkostningerne for stærkt på den øvrige indtjening.

Men det forhindrer dog ikke, at vi på visse områder vover pelsen med en særlig pionerindsats, f. eks. møbler, gode brugsting, køkkeninventar, samt nu også nye boligtyper.

Disse forretningsmæssige principper kan formentlig hverken virke fremmede eller frastødende på denne forsamling, opsummerede Ebbe Groes. Uoverensstemmelser kan næppe heller hidrøre fra, at vi er konkurrenter, for det er købmænd selv indbyrdes. Påstanden om brugsforeningernes skattebegunstigelse hviler ikke på noget håndgribeligt realitetgrundlag, heller ikke at vi nyder en præferencestilling ved udlejning af butikker i nye boligselskabs-ejendomme. Tværtimod er det lettere for en købmænd at etablere sig i nye bydele, da han ikke er afhængig af en medlemskreds.

MEN der findes en afgørende forskel mellem os og den øvrige detailhandel, og det er, at vi ejes af forbrugerne. Derfor må vi koncentrere hele vor opmærksomhed om at tjene dem med kvalitetsvarer til den billigste pris, hele vor prispolitik, vore rationaliseringsbestrebelse, vor reklame og andre salgsmæssige fremskud er rettet herimod, og vi tror i modsætning til de fleste på, at det er muligt at drive forretningsvirksomhed under demokratiske styreform.

Der er visse skyggesider forbundet hermed, en vis træghed og konservatisme at overvinde. Der

skal bruges megen tid til at forklare og overbevise, og vejen er ofte lang, når en beslutning skal gennem alle instanser. Til gengæld klares herved mange af de vanskeligheder på forskud, som andre må kæmpe med bagefter.

Det demokratiske system rummer endvidere en fristelse til at opspise alle goder omgående, til skade for konsolidering og kapitaldannelse, men oplysningsniveauet herhjemme er heldigvis så højt, at flertallet forstår, at kapital er et aldeles uundværligt arbejdsgrundlag, og at enhver virksomhed må have reserver at ty til.

På langt sigt er den demokratiske styreform uomtvisteligt en styrke. Hvad der sættes til på trægheden i forberedelserne, vindes ti-fold på den massive tilslutning.

Vi tror også, at vi yder det demokratiske samfund en håndsrekning ved at træne så mange i forretningsmæssig tankegang og dispositioner, samtidig med at de modnes i udøvelsen af deres politiske rettigheder.

EEN TING står fast: Brugsforeningsbevægelsen søger ingen strid med det øvrige erhvervsliv på noget område, hvor det ikke sker nogen udnyttelse af forbrugerne, det være sig gennem monopolisme eller beskyttet ineffektivitet.

Hvor forbrugerne betjenes effektivt og billigt, vil ingen møde os som modstandere, tværtimod glæder vi os over ethvert fremskridt i effektivitet indenfor det øvrige erhvervsliv, selv om det i første omgang går ud over vores egen omsætning. Jævnbyrdig konkurrence er den bedste spore for os alle.

Den bitterhed, som endnu findes i visse købmændskredse mod brugsforeningerne, er et levn fra en kunstig oparbejdet indignation uden bund i reelle forhold. Vi er konkurrenter, og der er en klar forskel på os i idé og målsætning, javel, men en forskel er ikke nødvendigvis det samme som et modsætningsforhold.

Der er plads og brug for begge parter.

Århundredes største opdagelse

Den katolske forsker, abbed Starcky, i færd med at studere håndskriftfragmenter. De fragmenter, der hører til samme gruppe, samles og anbringes forsigtigt mellem to glasplader. Så kan man undersøge dem, uden at de lider overlast.

de var fra romertiden (1. årh. f.Kr. f. til 2. årh. e.Kr.f.).

3) *den radioaktive analyse.* Ved den moderne atom-videnskabs hjælp er man i stand til at måle, hvor radioaktive, og dermed hvor gamle, f. eks. tøjrester er. Lærred fra den første hule blev sendt til Chicago-universitetets atom-laboratorium, og ved målingen fandt man ud af, at dette lærred måtte være blevet fabrikeret i tiden mellem 167 f.Kr.f. og 233 e.Kr.f.

4) *udgravningerne af Khirbet Qumrân.* Som det fjerde og vigtigste dateringsmiddel skal nævnes den udgravning af ruinen *Khirbet Qumrân*, som blev foretaget i 1949-55 under ledelse af franskmænd, pater *de Vaux*. For det første blev det klart, at der måtte være en forbindelse mellem ruinen og hulerne, hvor man fandt håndskrifterne. Dels var det samme egn, dels fandt man i ruinen krukker, der var nøjagtig magen til dem, man havde fundet i hulerne. Dernæst fandt man i ruinen en del jødiske mønter, hvoraf de fleste stammede fra første halvdel af 1. årh. f.Kr.f. og fra 1. årh. e.Kr.f. Det tydede på, at bygningerne, som nu lå hen i ruiner, havde været benyttet fra ca. 100

kaldte masoretiske tekst). Givet det, at de nyfundne håndskrifter en række af det Gamle Testament bøger frembyder en tekst, der noget bedre end den masoretiske. Det gælder ikke mindst for Samuels bøger og de to første bøger i det Gamle Testament. Der bliver ikke tale om at „lave om“ hele det Gamle Testament. Der er også fundet håndskrifter, som viser at mange af den masoretiske bibels bøger har en udmærket og i store og hele pålidelig tekst.

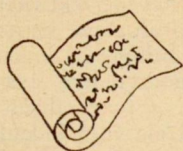
Den anden store gruppe af tekster, man har fundet, er overordentlig interessant. Det er forsvundne „hellige skrifter“, men ikke skrifter, man kender fra det Gamle Testament. Derimod skrifter, som for størstedelens vedkommende er forfattet af medlemmer af det lille jødiske samfund, der levede isoleret her ude i ørkenen ved Dødehavet. De 4 vigtigste er:

1) *Sekthåndbogen*, af amerikanske forskere kaldet *The Manual of Discipline*, 2) *Habakkuk-kommentaren*, 3) *takkesalmerne* og 4) „*krigen mellem lysets og mørkets børn*“.

Sekthåndbogen, en rulle med 11 ark, giver os en række værdifulde oplysninger om dette lille jødiske samfunds hverdagsliv, dets

HVAD STÅR DER I DE ÆLDGAMLE HÅND

Professor, dr. theol. Eduard Nielsen fortalte i sidste nummer af *Samvirke* om, hvordan de store håndskriftfund blev gjort i Juda ørken ved nordvestkysten af det Døde hav i 1947 og de følgende år. I artiklen her beskæftiger professor Eduard Nielsen sig bl. a. med spørgsmålet om, hvorvidt håndskrifterne virkelig var al den ulejlighed og alle de mange penge værd.

DETTE spørgsmål dukkede op, så snart man fik nys om de første håndskrifts fund. I Palæstina, som i mere end 100 år har været genstand for arkæologisk forskning, havde man indtil 1947 egentlig aldrig fundet noget gammelt og betydningsfuldt håndskrift. Forklaringen herpå synes ligetil: klimaet er med sin bratte vekslen mellem kulde og varme, mellem tørke og regn, meget hårdt ved den slags materiale, som benyttes til håndskrifter, papyrus, læder og pergament. Allerede af den grund var der videnskabsmænd, som erklærede, at det var falskne-

rier, andre, mere mådeholdne, mente, at håndskrifterne nok var gamle, men sikkert ikke ældre end fra den begyndende middelalder (7.-8. årh. e.Kr.f.). Men en gruppe forskere, som havde haft lejlighed til at studere håndskrifterne på nærmeste hold, holdt stædigt fast ved, at de måtte være meget gamle, måske fra tiden omkring Kristi fødsel. Det blev denne gruppe, som fik ret.

Hvordan kan man nu afgøre, hvor gammelt sådan et håndskrift var?

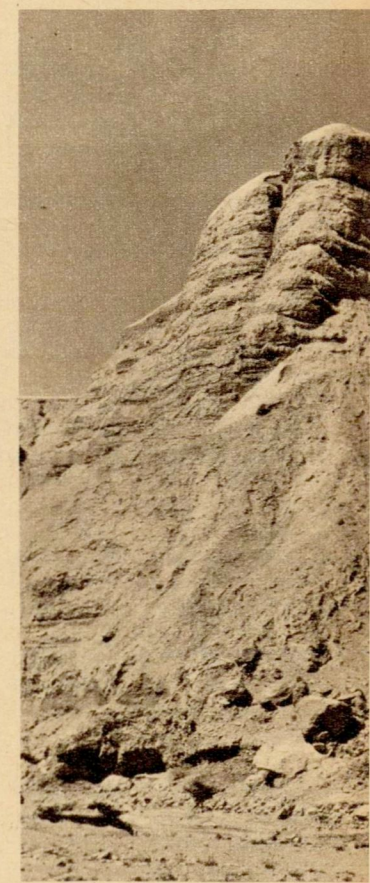
1) *bogstavformerne.* Som enhver ved, er håndskrift undergivet modens luner. Man havde i forvejen hebraiske indskrifter – ganske vist i et meget sparsomt udvalg – fra ca. 3. årh. f.Kr.f. til middelalderen, og ved sammenligning mellem disse indskrifter (og enkelte bevarede papyrusblade) og de nyfundne håndskrifter mente visse eksperter at kunne fastslå, at vore håndskrifter måtte være blevet skrevet i århundredet omkring Kristi fødsel.

2) *keramik-fund i hulerne.* Den arkæologiske videnskab er nu i stand til at datere keramik-fund med ret stor nøjagtighed. I den første hule blev der fundet en del krukker og lamper, og ud fra studiet af dem mente nogle eksperter, at fundene stammede fra senhellenistisk tid (2.-1. årh. f.Kr.f.), andre, at

f.Kr.f. til ca. 30 f. Kr.f., og igen fra ca. 0 til 70 e.Kr.f. Dermed var det godtgjort, at alle disse håndskrifter stort set var de ældste, man havde fundet, skrevet i århundrederne omkring Kristi fødsel.

Langt den største del af dem var *bibelhåndskrifter*, d. v. s. håndskrifter med tekster fra jødernes bibel, det Gamle Testament. Et af de håndskrifter, man fandt i 1947, var et fuldstændigt håndskrift til profeten Esajas' bog (66 kapitler). Der er grund til at tro, at det er skrevet i 1. årh. f.Kr.f., hvilket vil sige, at det er 1100 år ældre end det hidtil ældst kendte hebraiske bibelhåndskrift. På sine steder afviger det nyfundne håndskrifts tekst en del fra de middelalderlige håndskrifter, især i stavemåde, sommetider også i ordvalg. Men i hovedsagen er det nogenlunde den samme tekst, som i den hidtil benyttede hebraiske bibel. Det er imidlertid ikke for meget sagt, at bibelforskningen med de nye fund er kommet i en helt ny situation. Meget videnskabeligt arbejde skal gøres helt om, og der er i „håndskrifterne“ stof nok for videnskabelig forskning i de næste hundrede år!

Det har allerede i lyset af de nye fund været stærkt diskuteret, om man nu skulle til at revidere hele den autoriserede, hebraiske gammeltestamentlige tekst (den så-

Mergelterrassen, som Khirbet Qumran hviler på, set nede fra Wady Qumran. Terrassen skyder sig ud fra baglandet som en hø-

Udgravningerne af Khirbet Qumran foregik under ledelse af Pere de Vaux (den cigaret-
røgende mand midt i billedet). De bragte ikke blot „klostrets“ forrådskamre, køkkener,
vase- og skrivestuer, vandbassiner o. m. a. for dagen, men fastslog også, i hvilken tid,
dødehavssekten hørte hjemme.

adstjeneste og dets tro. Vi får at
de, at man skulle være „på prøve“
to år, før man blev medlem af
samfundet; at man overgav al sin
endom til samfundet, når man
lev medlem; at samfundet ledes af
12-15 mænd (det er stærkt di-
cutteret, hvorvidt kvinder kunne

RIFTER?

mand er på vej op mod indgangen til
hule (IV Q), hvor nogle af de rigeste
håndskriffsfund er blevet gjort.

blive optaget i samfundet. De har
under alle omstændigheder ført en
tilbagetrukket tilværelse!); at der
ved sektens møder herskede en
streng disciplin: man måtte hverken
spytte eller le højt, og det var også
straffbart at falde i søvn under mø-
derne; man havde åbenbart ikke no-
get at gøre med datidens jødiske be-
folkning iøvrigt, for Jerusalems
tempel nævnes overhovedet slet
ikke. Vi kan ud fra sekthåndbogen
forstå, at man ofte er samledes i
små studiekredse, hvor man med al-
vor og iver har studeret det Gamle
Testamente.

Habakkukkommentaren er værdi-
fuld for os, fordi den giver os visse
antydninger om sektens historie.
Det er et lille skrift med ialt 12 ko-
lonner tekst; vers for vers citeres
den gammeltestamentlige profet
Habakkuk (kap. 1 og 2), og sam-
tidig tydes profetens ord om døde-
havssektens liv og historie. Vi aner,
at samfundet er blevet til på den
måde, at en from jøde – han kaldes
„retfærdighedens lærer“ – på et gi-
vet tidspunkt er kommet i strid
med præsteskabet i Jerusalem, og
især med dets ypperstepræst, der
kaldes „den ugudelige præst“
„Den ugudelige præst“ har forsøgt
at komme „retfærdighedens lærer“
tillivs, men er åbenbart selv blevet
ramt af flere ulykker. Sekten er vel
i virkeligheden blevet til på den
måde, at „retfærdighedens lærer“
med sine tilhængere og disciple er
draget ud i ørkenen ved det Døde
hav for at kunne være i fred for
Jerusalems præsters forfølgelse og
bedre hengive sig til studiet af de
gammeltestamentlige tekster, især
profeterne. Enkelte forskere har pe-
get på, at der er visse ligheder mel-
lem „retfærdighedens lærer“, som
han skildres i Habakkuk-kommen-
taren, og Jesus; men de ligheder,
man har fundet, er ofte baseret på
en forkert tykning af Habakkuk-
kommentarens ord. Hvem „retfær-

dighedens lærer“ var, ved vi ikke.
Det skulle synes lidt nemmere at
finde ud af, hvem „den ugudelige
præst“ var, men heller ikke i det
spørgsmål er videnskabsmændene
blevet enige. Den mest sandsynlige
opfattelse går ud på, at „den ugu-
delige præst“ er ypperstepræsten
Alexander Jannæus, der var både
konge og præst fra 103 til 76 før
Kr.f. Vi ved, fra den jødiske histo-
rieforsker Josefus' værker, at han i
sin regeringstid havde mange mod-
standere, især blandt de fromme
jøder.

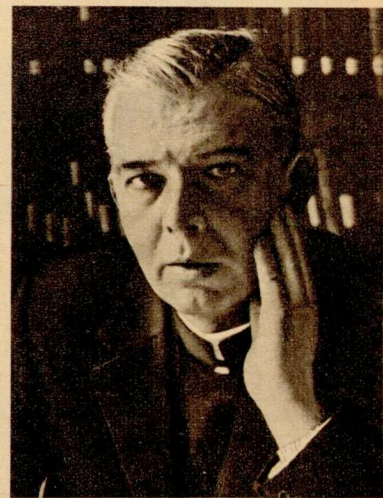
Takkesalmerne er seksksamfundets
betydeligste, religiøse skrift. Det er
en samling salmer, noget mere end
30, der næsten alle begynder med
ordene: „Jeg takker Dig, Herre“. Salmerne, der minder en del om de
gammeltestamentlige salmer („Da-
vids salmer“), skildrer menneskets
nød og elendighed, understreger
ofte, at mennesket fra naturens
hånd er syndigt, og at det kun er i
kraft af Guds nåde, at det frelses,
så at det ved Guds ånd kan leve et
rent og helligt liv. Mange af de
tanker, vi møder i „takkesalmerne“,
minder om det Nye Testamente,
især om Paulus' skildring af, hvor-
dan det menneske, der er overladt
til sig selv, er i syndens og dødens
magt og kun kan frelles fra disse
magter ved Guds nåde.

„*Krigen mellem lysets og mør-
kets børn*“ er det længste af døde-
havssektens skrifter (19 kolonner),
på en måde også det mærkeligste.

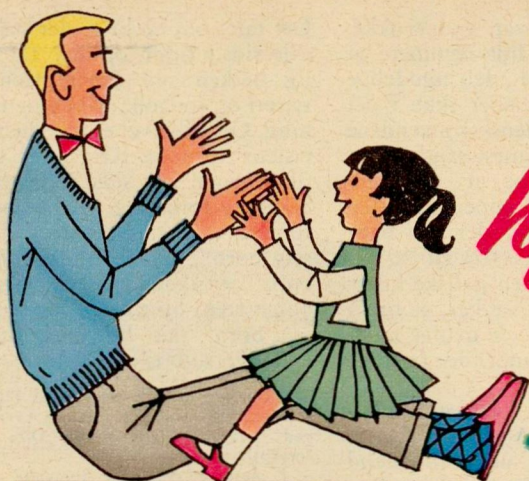
Det taler om en krig, der skal være
i de sidste tider, og man får udfør-
lig besked om faner, trompeter,
rytteri og fodfolk, våben og udrust-
ning. Og alligevel er man helt i fan-
tasiens verden! Krigen er nemlig
til syvende og sidst ikke mellem
bestemte folkeslag, f. eks. jøder og
romere, men mellem de gode, „ly-
sets børn“, og de onde, „mørkets
børn“. År igennem skal denne krig
bølge frem og tilbage, og også „ly-
sets børn“ skal lide tab. Men den
endelige sejr tilhører dem*.

* De her nævnte tekster vil i løbet af
foråret 1958 foreligge i dansk oversættelse
ved Hvidberg, Nielsen og Otzen (Gads
forlag).

I næste nummer af Samvirke afslutter
professor Eduard Nielsen sin artikelserie
om håndskriffsfundene.

Stemmingsbillede fra udgravningen af den nordligst beliggende Qumran-hule. Det grovere
arbejde udføres af beduiner. Det lille billede foroven viser msgr. Skehan, en katolsk forsker
fra USA der har øvet en betydelig indsats i arbejdet med håndskrifterne.

GIV hjemmesko!

I JULE-
GAVE...

Dess. 256-770, rød, str. 34-42 kr. 10.-.
Duvetine damesko med gult foer og
svampegummisål.

Damestøvlet i sort nylon med ekstra
kantbesætning og imit. lammefoer.
Dess. 330. Str. 2-8. Brutto kr. 30.60.

Dess. 257, rød, str. 28-31 kr. 8.70.
32-35 kr. 9.30. 36-42 kr. 10.-.
Pige- og damehjemmesko, rødt fløj
med hård gummisål.

Dess. 260 u, str. 20-27 kr. 9.35.
Børne vingesko, rødt fløj med
hård gummisål.

Dess. 225-770, str. 20-27 kr. 8.50.
Rød duvetine vingesko med skumsål.

Dess. 256-706, str. 28-31 kr. 8.70. 32-34
kr. 9.30. 35-38 kr. 10.-. 39-47 kr. 11.40.
Brun duvetine hjemmesko til børn,
damer og herrer.

Dess. 249-106, str. 31-35 kr. 9.15. 36-42
kr. 10.60. 43-47 kr. 11.60.
Varm og praktisk kameluldssko med
skumsål.

Dess. 10-706, str. 40-47 kr. 10.65.
Brun duvetine herretøffel med super
softsål.

Det
rigtige udvalg
i bekvemme
kvalitets-
hjemmesko!

FÅS I BRUGSEN, FOX-MAGASINERNE OG MAGASIN ANVA

SOM lidt af en åbenbaring ligger Andelsskolen foran en, når man forpustet har aset sig op ad de stejle bakker på skråningen ud mod Lillebælt, ved Staurby skov mellem Middelfart og Strib. Den ligger bogstavelig talt med åbne arme bag en vældig græsplæne, som regel med en flagparade af smældende dannebrog eller nordiske flag foran hovedbygningen. Fra nær og fjern kommer gæsterne til skolen, og man føler sig altid i godt humør ved synet af den smukke bygning, som med de to sidefløje på begge sider af hovedbygningen ligesom stræber efter at slutte den besøgende i sin favn.

Vender man sig og ser tilbage mod Middelfart og Lillebæltsbroen, vokser indtrykket af fuldendt harmoni. Man kan aldrig blive træt af at beundre skolen og dens omgivelser. Her er distraherende smukt, næsten for dejligt til, at det kan forenes med forestillingen om, hvor grundigt og alvorligt der arbejdes indendørs.

Men harmonien giver sig ikke blot til kende i det ydre. Inde bag murene vil man finde en stemning af fred og velvære, som svarer til omgivelserne – et godt hjemms atmosfære: Åbenhed, renfærdighed, menneskelig forståelse.

Man føler straks, at Andelsskolen ikke er nogen udklækningsanstalt på samleband, men at lærere og elever bestreber sig på i kammeratskab gensidig at hjælpe hinanden til klarhed over de umådelige mange problemer, man skal igennem i løbet af en vinter.

Tre programpunkter

Sådan har det altid været. Fra første begyndelse var det den nu afdøde forstander L. A. Godsk's idé, at skolens opgaver ikke blot skulle være at bibringe eleverne de rent tekniske færdigheder – alt det de havde brug for, når de skulle kunne måle sig med andre i faglig dygtighed – men også at lære dem at forstå og kende andelsbevægelsens idéindhold og kæmpe-

En skole vi rejste

25 år er forløbet, siden Andelsskolen ved Middelfart blev indviet den 3. december 1932. Om skolens tilblivelse, opgaver og mål skriver redaktør Eggert Nielsen i denne artikel.

mæssige organisationsstruktur, samt endelig at vise dem sammenhængen mellem alt dette og de større værdier i tilværelsen, vise dem vejen til medmenneskelighed.

Disse tre hovedpunkter i undervisningens tilrettelæggelse gav Andelsskolen dens ansigt – et stærkt, et særpræget ansigt – anviste den en gerning i overensstemmelse med de berømte ord, hvori den danske brugsforeningspioner Severin Jørgensen, fastslår, at nok skal andelsbevægelsen tjene til opnåelse af økonomiske og materielle fordele, men dens vigtigste og betydningsfuldeste mål er at løfte befolkningen til et højere moralsk stade, at skabe dygtige, selvstændige og fremfor alt bedre mennesker.

Godsk vidste nøjagtig, hvad han ville, og at han ikke tog fejl fremgik af, at skolen havde fuldt hus fra dørene blev slået op for det første hold elever i januar 1933 og frem gennem årene, indtil man i år i nogen grad har måttet sætte en bremse for tilgangen, der truede med at vokse ud over alle bredder.

Som protest mod mismodet

Hvordan blev denne skole til? Ja, den så at sige fødtes som protest mod det mis-

mod og den krisetidsstemning, som i begyndelsen af 30'erne tyngede dansk landbrug og det hele samfund.

Andelsbankens sammenbrud i 1925 var et hårdt slag, særlig for de ældre andelspionerer, men midt i mismodet skete det, at en kreds af yngre, deriblandt Godsk, i 1926 fik trommet andelsfolk fra det hele land sammen til et stævne på Ryslinge højskole, hvor man fik både fortid og fremtid gennemdrøftet og blev enige om, at nu gjaldt det om at spytte i næverne og tage fat. Ikke mindst i FDB gav det sig udslag, først ved *Brugsforenings-Bladet* (nu *Samvirkes*) start i 1928, året efter ved starten af både arkitektkontoret og centrallaboratoriet, og samme år, som det lykkedes at genrejse *Andelsbanken* 1932, blev også *Andelsskolen* til.

Godsk var i 1923 blevet valgt til medlem af FDBs bestyrelse, og samtidig var han – uddannet som lærer – i nær kontakt med skole- og oplysningsarbejdet. I årene umiddelbart før Andelsskolens tilblivelse ledede han en stor friskolevirksomhed i Odense. Det lå faktisk i luften, at han måtte være selvskreven til at sætte denne skole i gang.

Den endelige beslutning

I årene 1926-31 hændte det flere gange, når ledende andelsfolk mødtes, at planer om egen skole til støtte for bevægelsen kom på tale. Dette skete også ved et 14-dages møde på Kerteminde højskole sommeren 1931, hvor man i frikvartererne

Et frikvarter i det grønne – typisk billede fra et sommerkursus på Andelsskolen.

Glæd hende med en dejlig julegave...

Smuk dug med blomstermønster

af bomuld og kunstsilke -
elfenben - blå - rosa - grøn
og sølvgrå.

130 x 130 kr. 22,75
130 x 160 kr. 27,85
130 x 200 kr. 34,65
130 x 250 kr. 43,20
130 x 300 kr. 51,75

Tilsvarende servietter
40 x 40 pr. stk. kr. 2,60

Yndig kittel

med $\frac{3}{4}$ ærmer og med meget
smukt mønster. Fremherskende
farver: blå eller grå.
Kitlen hedder 20757 og fås i
str. 42-48 til kr. 32,85
str. 50 til kr. 36,25

Raffinerede crepe- nylon strømper

af det elastiske
Helanca-garn
1 x 20 den. kr. 13,45

Norita-nylon

med eksklusivt netmønster, pin-point,
og garanteret sikret mod maskeløb.
15 den. 60 gg. 10,85

- og så får De endda dividende i
BRUGSEN

drøftede andelsspørgsmål indenfor en kreds af fremstående andelsfolk, som var deltagere i dette stævne, heriblandt også Godsk. Under disse uformelle sammenkomster gav Godsk tilsagn om at ville overtage ledelsen af en andelsskole, og samme efterår vedtog FDBs repræsentantskab og bestyrelse enstemmigt at overdrage ham hvervet.

I en vis periode samlede interessen sig om Kerteminde højskole, som ligger højt og smukt ved Storebælt i en frodig østfynsk egn med gode og rummelige bygninger, men overvejelserne om overtagelse af denne skole førte ikke til noget resultat. Fra andre sider forelå tilbud om højskoler og husholdningsskoler – ja selv herregårde. Men ingen passede til formålet, og så måtte vi selv bygge, sagde Godsk, enten nær ved København, hvor man havde let adgang til at få speciel hjælp ved undervisningen, eller så vidt muligt midt i landet ved en hovedfærdselsåre. Den sidste udvej blev foretrukket, da FDB ved nytår 1932 overtog den lille landejendom „Granly“ og 6 tønder land af Staurby skov, hvor nu bygninger, have og park fik sin plads. I løbet af sommeren opførtes skolen efter tegninger og tilsyn af FDBs arkitektkontor. Og herude formede forstander Godsk nu i tankerne skolens indre planlægning og målsætning, således som kort beskrevet foran.

Det tyske intermezzo

Det var billigere at bygge dengang end nu. Køb af grund, rejsning af bygninger med alt inventar, maskiner, service, bibliotek kostede godt og vel 400.000 kr. Indvielsen fandt sted sammen med et andelsstævne, hvortil deltagere fra alle egne og grene af andelsvirksomhed var mødt op, og det blev en festlig optakt til det nye skolearbejde. Skolen var fuldt besat med 90 elever til det første skoleår, og har været det hvert år siden. Alle 25 år er forløbet lykkeligt og frugtbart, undtagen perioden under den tyske besættelse. To gange måtte elevholdet med lærere rykke ud for tysk militær. Første gang fik Andelsskolen husly på Askov højskole en periode, næste gang kunne man i en kort „forvisning“ rykke ind på den nærliggende kursussskole Hindsgavl. Men i marts 1945 måtte hele skoleholdet hjemsendes, og skolen var nu i 11 måneder lejr for 500 tyske flygtninge.

Skolen fik navnet „Den danske Andelsskole“. D.v.s. at tanken var, at den skulle henvende sig til alle kredse inden for dansk andelsbevægelse. Et voldsomt pres fra brugsforeningerne og en svigtende tilgang fra andre andelselskaber medførte imidlertid, at det lange kursus – nu på 8 mdr. – efterhånden helt måtte tilrettelægges efter vorde uddeleres behov (nær halvdelen af samtlige danske uddelere er andelskoleelever). Ved sin afgang i 1950 beklagede Godsk, at Andelsskolens virkeområde således var blevet stærkere begrænset end oprindeligt tænkt – også af den grund, at de korte 4-5 dages kursus i sommertiden for folkevalgte ledere og tillidsmænd fik mindre tilslutning end ventet. Hvilket dog ikke vil sige, at man opgav tanken om 2-3 dages eller uges kursus. Stadig holdes en række – oftest næsten overfyldte – korte kursus for ansatte i FDB og andre andelselskaber, for de mange læringe, der har deltaget i andelsskolens treårige korrespondancekursus, for tillidsmænd, medhjælpere og uddelere i brugsforeningerne, samarbejdsudvalg og arbejdsledere i FDB og dens produktionsvirksomheder. Skolen er således et stadigt levende midtpunkt for andelsoplysningen. Alene i de forløbne måneder af 1957 har skolen haft over 400 deltagere i de korte kursus.

Skolen fyldt til bristepunktet

Kærnen i skolens arbejde er imidlertid vintersæsonens 8 måneders kursus, hvortil der har været fulde expectancelister en lang årrække frem i tiden næsten lige fra starten. Man søger at afhjælpe dette pres ved i indeværende kursusår at gå op til det hidtil største antal deltagere, nemlig 100, men så er skolen fyldt til bristepunktet og en halv snes elever må bo udenfor skolen. Til gengæld ophæves expectancelisterne i egentlig forstand. Fra nu af kan man bede om at blive „noteret op“ som kommende elev, men endeligt tilsagn om optagelse fås først et år før denne kan finde sted.

I løbet af de 25 år har ca. 2500 elever deltaget i de lange kursus, og som tidligere nævnt lægges i det daglige arbejde i høj grad vægt på selve kundskabstilegnelsen, både når det gælder teori og praksis. Der ved menes fag som praktisk varekundskab – kolonial, manufaktur, isenkram – og salgslære, arbejdet i butikken, skiltning og dekoration, såvel som regning (af alle sværhedsgrader), bogføring, regnskabs-

Forstander L. A. Godsk og fru Agnes Godsk.

Godsk og FDBs daværende formand, gårdejer L. Broberg, ved grundstensnedlæggelsen i 1932.

Forstander Jul. Lavrsen og fru Sine Lavrsen.

analyse og driftsøkonomi – ting, der simpelthen skal læres. Mange utålmodige mener, at med denne mundfuld kunne der godt siges stop. Varekundskab og bogføring, det er kort og godt, hvad man har brug for, mener de mest nøjsomme. Andre vil gerne erobre sig et „kontant“ afgangsbevis i rang med en handelseksamen som synligt kendetegn på, hvad de har præsteret. Og endelig er der enkelte, som kunne tænke sig Andelsskolen gjort til en højere læreanstalt.

Men det drejer sig om mere end karriere, rutine og ydre succes, siger skolens nuværende forstander cand. jur. *Jul. Lavrsen*, der afløste L. A. Godsk ved nytår 1951, efter at han forud havde været lærer ved skolen siden 1. februar 1938. Det drejer sig om mere end at tage imod. Eleven skal lære at anvende de modtagne kundskaber til bedste for den størst mulige kreds af mennesker, lære at producere selv, sætte sig selv i gang, realisere sin personlighed og menneskelige egenskaber. Det gælder at tænde gnisten, først da er ens viden noget værd i bedste forstand.

Hvis man blot tilstræber en fagskole under en eller anden form, hvad skal man så i det hele taget med en Andelsskole? er Lavrsens argument. For ham er der ingen tvivl om, at Andelsskolen, således som den har gjort det op gennem årene, skal søge sit ståsted et sted mellem eksamensskolen og højskolen. Og det har givet sig udslag i valget af de fag, som ligger udenfor de førnævnte elementære færdigheder. Først og fremmest kendskabet til de principper og ideer, andelsbevægelsen bygger på, samt dens organisations- og virksomhedsformer, men også sammenhængen med det øvrige samfund. Derfor vil man bl. a. finde „samfundslære“, „økonomisk geografi“, „samfunds- og driftsøkonomi“, „handelsret“ og lignende fag på skoleplanen, samt en række frie foredrag af samme type som i folkehøjskolen. Altsammen noget, som ikke i egentlig forstand skal læres, men som er med til at åbne øjnene for de større menneskelige problemer – hvad der igen er en forudsætning for, at man kan vurdere og forstå sine egne.

„Gennem alt hvad der foregår på Andelsskolen,“ siger Lavrsen, „ikke alene i undervisnings- og foredragstimerne, men også uden for timerne, i kammeratskabsflokkene, på sportspladsen, i samvær med lærerne o.s.v. skulle det helst gå som en rød tråd, at der er noget ganske bestemt, man er fælles om. At være en rigtig andelsmand er jo nemlig ikke alene at hylle en ganske bestemt økonomisk teori; det er vel, når det kommer til stykket, først og fremmest at erkende et bestemt livssyn som værende rigtigt.“

VI OG OLIE

I EN LEDENDE artikel, der fremkommer som en kommentar til Samvirkens artikel „Vi og olien“, skriver *Berlingske Aftenavis*, at det ikke er korrekt at bebrejde de danske benzinselskaber manglende konkurrenceiver. Derimod er der grund til at nære mistanke om „internationale monopolaftaler, og at olien på sin vej fra olieklenderne til raffinaderierne og videre til Danmark bliver dyrere end strengt nødvendigt.“ Artiklen fortsætter og slutter således:

Over for sådanne eventuelle aftaler har det danske monopoltilsyn imidlertid ingen mulighed for at gribe ind. Her kan kun ske en ændring, hvis nye internationale selskaber trænger ind på verdensmarkedet og tager kampen op imod de bestående giganter.

På denne baggrund kan de danske brugere kun være tilfredse med det skridt, som Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger har taget. I Schweiz er det lykkedes for en forretningsmand, *Gottlieb Duttweiler*, at oprette et selvstændigt olieselskab, der faktisk har formået at bringe billigere produkter frem på markedet både i Schweiz og Vesttyskland. Fællesforeningen er nu indgået i en intim finansiell forbindelse med dette selskab og har således ydet sit bidrag til at få skabt friere konkurrenceforhold ude i verden.

Uanset hvad man i øvrigt måtte mene om brugsforeningsbevægelsen, er der tale om et initiativ, der fortjener at blive påskønnet.

Har vi den reklame, vi fortjener?

Fhv. handelsminister
Lis Groes.

EFTER at to radio-udsendelser sagligt har behandlet henholdsvis reklamens negative og positive sider, sluttede serien med en livlig radio-debat, hvor synspunkterne blev trukket kraftigt op, navnlig i en holmgang mellem fhv. handelsminister *Lis Groes* som forbrugernes talsmand og direktør *Paul Fabricius* som repræsentant for reklamebranchen.

Reklamen tilslører varenes kvalitetsforskelle, antager uheldige former som uddeling af værdikuponer og bortlodninger og virker ofte fordyrende, var tre af *Lis Groes'* hovedindvendinger mod reklamen i dag. Giv mig blot rådighed over én af de mange millioner, der ødsles på reklame, sagde hun – til en grundig og oplysende modoffensiv mod reklamens mange vildledende argumenter. Alt for mange reklamepenge bruges på „tricks“ uden vare-orienterende formål.

Til fru *Groes'* kritik af værdikuponer og bortlodninger sluttede en anden diskussionsdeltager, købmand *Schröder*, sig ud fra sine praktiske erfaringer ved disken. Ikke alene forbrugernes, men også detailhandlerne, var helst fri for gratis-kuponerne, fordi fabrikkerne herigennem bebyrder butikspersonalet med en mængde ekstra-arbejde og modvirker handelens rationaliseringsbestrebelse. Selv om kuponerne måske kan fremkalde et mersalg for en bestemt vare, nedsætter de reklamens omdømme til skade for erhvervslivet som helhed.

Ud fra et lægesynspunkt protesterede den fjerde deltager i diskussionen, dr. med. *Geert-Jørgensen*, mod den påberåbte „videnskabelighed“ i mange annoncer, især for kosmetiske artikler. Han spurgte, om de reklamefolk, der har ansvaret for disse annoncer talrige udokumenterede påstande, vedkender sig den internationale reklame-codex, der påbyder sund og ærlig reklame og appellerer til reklamebranchens sociale ansvarsfølelse.

På tværs af alle disse indvendinger mod reklame-udfoldelsen gav direktør *Fabricius*, formanden for Dansk Salgs- og Reklameforbund, udtryk for en jættetro på, at der i det store og hele ikke er noget at sige dansk reklame på. Om værdikuponerne viste erfaringen, sagde han, at mellem 70 og 80 pct. indløstes af forbrugernes, hvilket han opfattede som et tegn på denne reklameforms effektivitet (*Lis Groes*: Når husmødrene alligevel modtager ku-

Glød hende med et sæt

Norita

UNDERTØJ

Norita undertøj er vidunderligt blødt og behageligt. Trøjen er strikket i bustefacon og fås med elastikblonde eller indsat i blondebuste. Benklæderne er forsynet med fiks ribkant. Fås i farverne hvidt og rosa.

Med blondebuste **11,65**
pr. sæt i str. 40-42

Med elastikblonde **9,85**
pr. sæt i str. 40-44

- og så får De endda dividende i Brugsen

ponerne, føler de, at de må udnytte dem, men de burde aldrig have været udsendt). Dir. Fabricius mente ikke, at reklamen kunne pådutte folk noget, de ikke vil have, og han nærede tillid til forbrugernes sunde skepsis overfor reklametricks. Vi skal have lov til at vælge frit mellem varerne og tage risikoen, sagde han. (Lis Groes: Har vi et frit forbrugsvalg, når det ene firma har mange flere penge at reklamere for end det andet, og når forbrugerne er ude af stand til at sammenligne priser og kvaliteter?).

Han indrømmede, at ordet „videnskab“ er uheldigt valgt i mange annoncer, som regel menes hermed firmaets egne teknikere. Det er unægtelig en ganske anden sag. Hans konklusion var, at ethvert folk får den reklame, det fortjener, og som det kan lide, ellers ville den pågældende reklame høre op af sig selv, fordi den i så fald ikke kunne betale sig.

Men kan vi virkelig lide den reklame, vi har? Som Lis Groes var inde på i udsendelsen, arbejder reklamen netop på den måde, at den søger at påvirke os, uden at vi selv tænker over det. Vort bedste forsvaret overfor reklamens kyniske og bevidste massepåvirkning ville være, om forbrugerne selv mødte med en kraftudfoldelse og en skepsis, der var ligeså velorganiseret som reklamen, understregede Lis Groes.

Mindre reklame – lavere forbrug

I denne forbindelse bør kort nævnes, at professor F. Zeuthen i et foredrag fornylig i Nationaløkonomisk forening i København er gået ind for at nedskære reklamen og dermed forbruget f. eks. ved at beskatte avisernes annoncereale eller ved at begrænse retten til at trække reklameomkostninger fra i indkomstopgørelsen. Undtagelser måtte dog gøres for eksportfremmende reklame og virkelige oplysninger om lave priser og nye varer, sagde professoren.

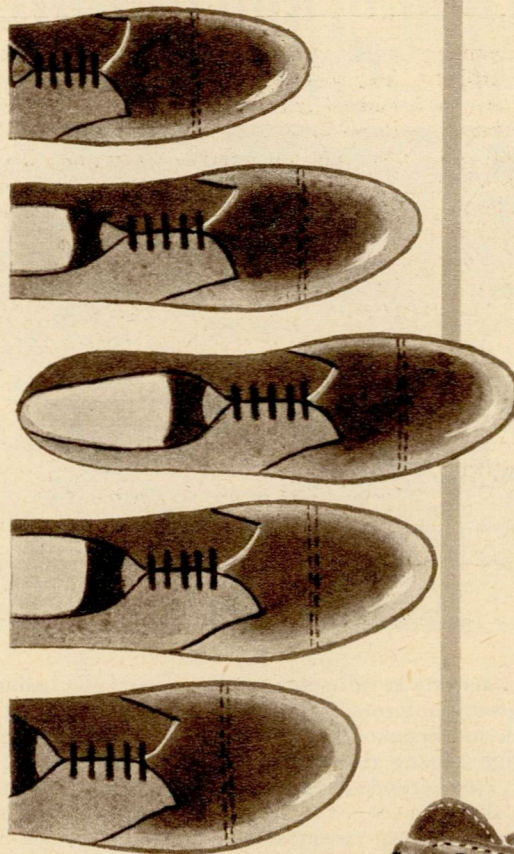
GAVNIGE VINK

FOR AT HJÆLPE brugsforeningerne til at gøre jubilæumsfesterne og generalforsamlingerne til så tiltrækkende arrangementer som muligt, har FDBs oplysningsafdeling udsendt to fortrinlige pjecer: „Vi hjælper Dem med jubilæet“ og „Et forslag til generalforsamlingen“. De rummer praktiske oplysninger og forslag, som enhver forening kan få gavn af.

Statistiktavlerne, der kan bruges ved generalforsamlinger, kan interesserede brugsforeninger få ved henvendelse til kredsrevisoren.

JUBILÆER: 50 år: Ølsted brugsforening, den 13. december. Asp brugsforening, den 16. december. 25 år: Sarup brugsforening, den 1. december.

RIDDER AF DANNEBROG. Tidl. kredsrepræsentant i FDB, gårdejer N. Sodborg Eriksen, er blevet hædret med udnævnelse til Ridder af Dannebrog.

De 5 forskellige vidder: ekstra smal – smal – normal – bred – ekstra bred og de halve numre inden for den fulde nummerække sikrer altid en sko, der passer Dem.

golden

FOX

Naturligvis er denne fornemme herresko kvalitet helt igennem med overlæder af udsøgt boxcalf, ekstra modstandsdygtigt foer og dobbelte lædersåler. Prøv 5-vidde skoen, den er til at gå i – og gå godt!

Sort og brun i str. 6–13

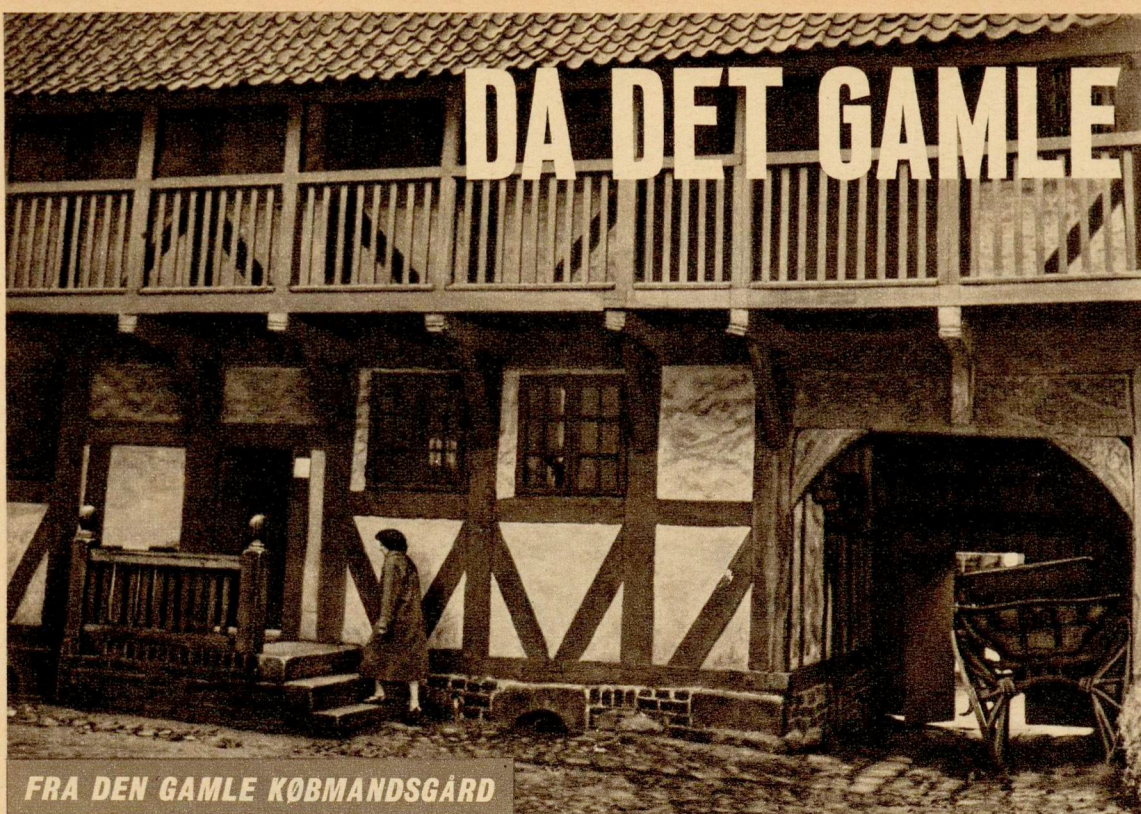
78,50

Fås i Fox-magasinerne og Magasin Anva

DA DET GAMLE

MONOPOL

FRA DEN GAMLE KØBMANDSGÅRD

ALLE danskes frie og lige adgang til at bjerge føden i hvilket erhverv, de vil (en ret, de i hvert fald har på papiret), er ikke mere end 100 år gammel. Den gennemførtes under voldsom modstand, navnlig fra handelens og håndværkets side, med vor første næringslov af 29. december 1857, og dermed opfyldtes det forjættende

løfte, der otte år tidligere var blevet givet i junigrundloven, nemlig at alle indskrænkninger i den frie og lige adgang til erhverv, som ikke „ere begrundede i det almene vel“, skulle hæves ved lov.

Før den tid var menneskers frihed til at ernære sig ved deres arbejde langt fra nogen selvfølge, men mødtes af en mængde

snærende påbud og hindringer, heriblandt i første række laugstvangen og købstædernes eneret på handel og håndværk. Laugorganisationerne havde gennem århundreder i realiteten haft monopol på de forskellige former for håndværks- og handelsvirksomhed og fastsatte bestemmelser om, hvor mange svende og drenge en mester måtte holde, om priser, kundekreds og indkøb af råmaterialer. Konkurrencen begrænsedes også gennem urimelige betingelser for adgangen til at blive mester, herunder overdrevne krav til udførelse af mesterstykke og forlanger om, at nye mestre skulle give et kostbart festmåltid for laugsbrødrene. Systemets råddenskab viste sig yderligere ved, at adgangen til at blive mester blev gjort lettere for laugsmestrenes sønner og svigersønner og for de svende, der formindskede laugets forsørgerpligt ved at gifte sig med en laugsbroders enke.

Den gamle købmandsgård

Da laugene næsten udelukkende fandtes i byerne, forstærkedes deres monopolstilling gennem det såkaldte købstadsprivilegium, der medførte, at handel og de fleste håndværk kun måtte udøves i byerne. På landet måtte kun findes hjulmagere, smede, vævere og skræddere, der dog kun måtte sy vadmestøj. Inden for 1 mils afstand fra byerne var reglerne endnu strengere. Omsætningen mellem by og land trykkes endvidere af afgifter på varer, der førtes gennem byporten. Købstædernes eneret på handelen gjorde provinskøbmændene til fremstående figurer i erhvervs-

livet. De gamle købmændsgårde, hvorom der endnu findes mange minder i vore købstæder, opkøbte korn af bønderne, tørrede og rensede det, og sendte det ofte med egne skibe til England og andre lande. Købmændene importerede også selv industrivarer, kul og tømmer, og samtidig foregik fra købmændsgården en altomfattende butikshandel med både manufaktur, kolonial og isenkram. Kundekredsen bestod foruden af byens egne indbyggere først og fremmest af bønder og landhåndværkere.

Tilsammen skabte laugstvangen og købstadsprivilegiet et monopol-samfund, en senere tid ikke har kendt magen til, og den frie konkurrence begrænsedes tilmed af et omsiggribende bevillingssystem, som gjorde retten til at drive næring til en nådesag fra myndighedernes side, hvad enten det drejede sig om håndværkere, handlende eller fabrikker.

Forbrugerne led

Altsammen til skade for den gryende storindustri, der førte an i råbet om næringsfrihed til gavn for levefod og produktion. Da de økonomiske forhold for landbruget begyndte at bedre sig omkring 1830, øgedes også behovet for at få flere håndværkere og handlende ud på landet.

Den part, der havde allerstørst interesse i at se det gamle monopolsamfund bryde sammen, var naturligvis forbrugerne. Gang på gang havde de måttet lide under den ublu opskrining af priserne, som laugene gennemtvang i kraft af deres monopolstilling og talrige konkurrencekvælende aftaler. Produktionens effektivitet fremmedes heller ikke af de ustandselige trætter mellem laugene om, hvad der hørte ind under deres respektive domæner. Og blot den lille ting, at fordrukne laugsmestre kunne få penge for at leje deres navn og privilegium ud, viste klart, at store monopolgevinster blev strøget.

Denne forbrugerfjendtlige politik havde faktisk snertet Danmarks befolkning gennem mange hundrede år: Allerede for 450 år siden gav kong Hans f. eks. ordre til at ophæve samtlige skomagerlaug, efter at folk havde beklaget sig til ham over de urimelige priser på sko, og han gav alle og enhver ret til at lave sko og støvler.

15.000 protesterede

Hverken dengang eller i de følgende århundreder lykkedes det

PRINCE HUBERT
de POLIGNAC
"le plus grand nom du cognac"

Køb den i brugsforeningen - Leveres i gaveæske

SAMFUND *blev sprængt*

statsmagten trods mange drastiske forholdsregler at bryde laugsmonopolernes magt – først i 1800-tallets morgenrøde begyndte de for alvor at vakle for endelig helt at styrte i grus, da næringsloven af 1857 blev vedtaget af rigsdagen, mens en komité med 15.000 håndværkerunderskrifter i ryggen forgæves søgte at få landets konger til at nægte lovens stadfæstelse.

Hermed ophævedes for det første alle laug som tvangsorganisationer, både håndværkerlaug og handelslaug. Handelslaug fandtes på dette tidspunkt praktisk taget kun i hovedstaden, nemlig silke-, uld- og lærredskræmmerlauget, vintapperlauget, urtekræmmer- og sukkerbagerlauget, hørkræmmerlauget og isenkræmmerlauget. Foruden laugenes enerettigheder udslettede den første næringslov også det monopol, vore købstæder havde på at betjene forbrugerne handels- og håndværksmæssigt. Alligevel blev en lille rest af bymonopolet tilbage, nemlig i „læbælterne“, hvor det fortsat blev forbudt at oprette handels- og håndværksvirksomheder: Håndværk måtte ikke udøves inden for 1 mil, handel i almindelighed ikke indenfor halvanden mil fra nærmeste købstad. Læbælterne bestod helt op til 1920, men til alt held for forbrugerne var der intet til hinder for oprettelse af brugsforeninger i læbælterne – en mulighed, der udnyttedes i rigt mål. Det var en slem streg i regningen for byernes handelsprivilegium i læbælte-oplandet.

Håndværket døde ikke

Nu var der pludselig blevet frit slag for konkurrencen: På landet uden for læbælterne slog håndværkere og en mængde små detailhandlere sig ned, og stationsbyer voksede frem i hobetal. Omsetningens vækst satte gang i specialisering og arbejdsdeling inden for handelen – den gamle tids købmænd blev til enten grosserer eller detailhandlere, og inden for hver af disse to grupper foregik en opdeling på forskellige brancher. Konkurrencen stimuleredes yderligere af brugsforeningsbevægelsens fremvækst, ikke alene inden for de nævnte læbælter, men også mange andre steder – den første, Thisted Arbejderforening, oprettedes 1866.

Store industrivirksomheder voksede frem, og produktionen tog et uanet opsving, samtidig med at den blev langt mere effektiv end forhen, fordi den kunne organiseres uafhængig af forældede og

usaglige vedtægter og bestemmelser. De, der havde frygtet, at håndværket skulle gå til grunde i konkurrencen ved tabet af sit monopol, måtte tro om igen. Gennem den større frihed førtes håndværket frem til en øget faglig dygtighed, som staten bidrog til ved gennem lærlingelovgivning at sikre en forsvarlig uddannelse og ved gennem tilskud til fagskoler at give de dygtige håndværkere mulighed for at blive endnu dygtigere.

Men næringsfriheden havde også sine skyggesider og kunne f. eks. ikke hindre, at store industrimonopoler og karteller med tiden kom til at beherske dele af erhvervslivet, og at de erhvervsdrivende sluttede aftaler om regulering af priskonkurrencen, deling af markederne o. s. v. Sådan opstod vor tids sidestykke til de gamle laugsmonopoler. Antager denne konkurrencebegrænsning grelle former som f. eks. blokade og boycot, kommer den dog i klar modstrid med det princip om erhvervsfrihed, der nedfældedes i den gamle næringslov – og kan bekæmpes på dette grundlag. Forbrugernes vigtigste våben mod urimelige indskrænkninger af konkurrencen er dog i dag monopolloven.

Omstridt paragraf

En meget vigtig indskrænkning i næringsfriheden er opretholdt siden den første næringslovs vedtagelse i 1857, nemlig forbudet

mod, at en handlende har flere butikker inden for samme kommune. Denne paragraf har hovedansvaret for, at handelen i Danmark ikke som industrien har kunnet udnytte stordriftens fordele. Ganske vist er der intet i vejen for at starte så stor en butik, man vil, f. eks. et kæmpevarerhus eller et stormagasin, men den anden måde at etablere stordrift i detailhandelen på, nemlig at lægge flere filialer fra samme forretning rundt om i byen, er ikke tilladt ifølge næringsloven. Hvor dygtig og initiativrig den enkelte købmand end er, må han nøjes med en butik i sin kommune. Heraf kommer vor detailhandels opbygning i de meget talrige, selvstændige småvirksomheder, der ikke på samme vis som filialforretninger kan drage fordel af fælleslagre, centraliseret og dermed billigere indkøb osv.

Når enkelte foretagender med kædebutikker alligevel har kunnet oprettes i Danmark, skyldes det udelukkende en særbestemmelse i næringsloven om, at håndværkere og industridrivende har lov til at åbne flere udsalg i samme kommune, hvis de herfra kun sælger egne og fagsfællers produkter. Derfor har disse kædeforetagender måttet optage egenfabrikation af en lang række varer.

Hovedstadens Brugsforening er et andet stort filialforetagende, der har kunnet stiftes på trods af næringslovens håndhævelse af eet-butiks-systemet, men det har kun

kunnet gennemføres ved at begrænse salget til medlemskredsen, hvilket medfører, at Hovedstadens Brugsforening ikke skal løse næringsbrev.

Kvindens ligeret

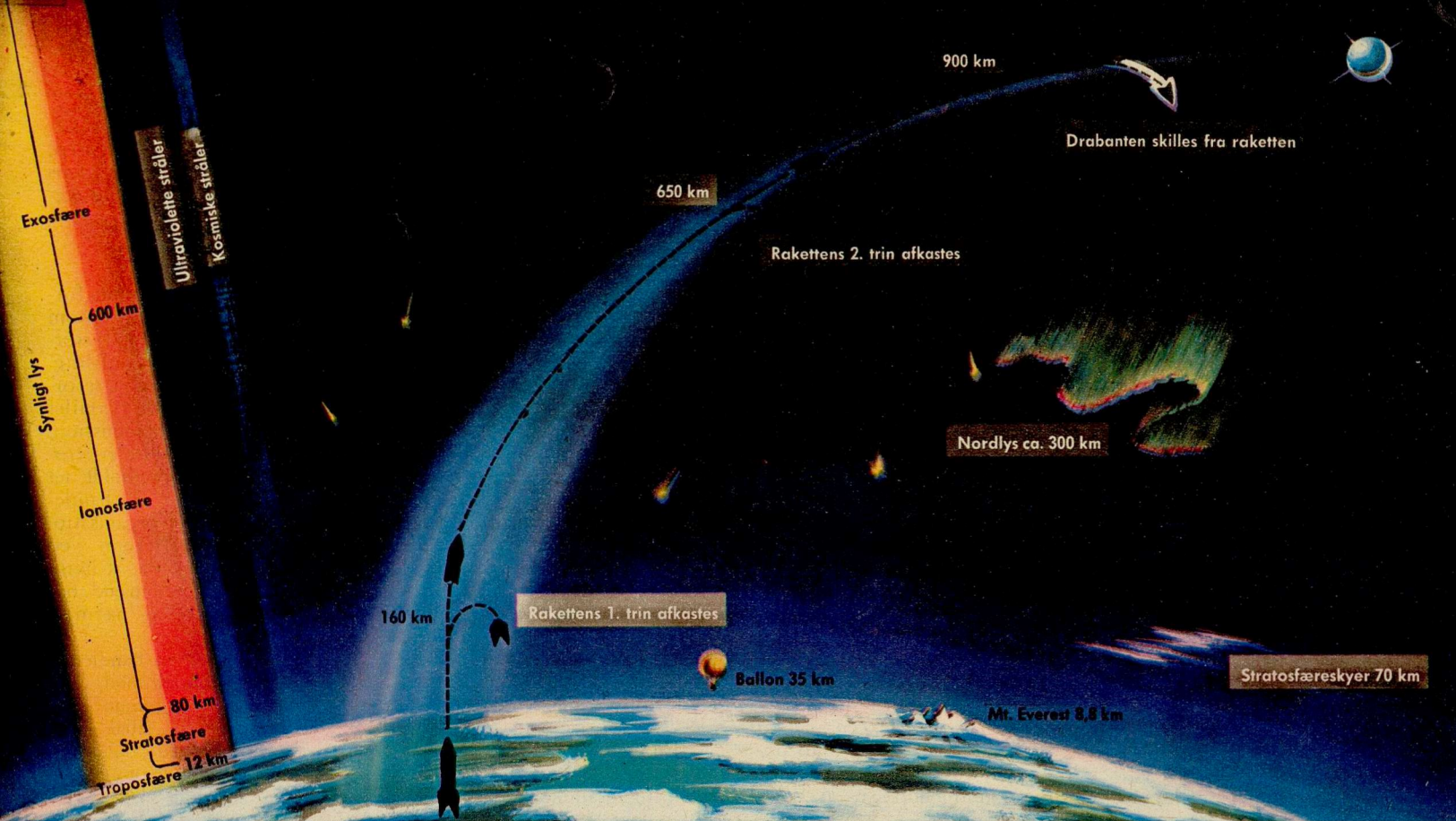
Gang på gang er der gjort forsøg på at fjerne den skranke, som filialforbudet danner mod stordrift og billigere varefordeling. Da næringsloven sidst blev reformeret i 1931, indstillede flertallet i den dertil nedsatte kommission, at det forældede forbud blev strøget, men rigsdagen opretholdt det alligevel – under pres fra handels- og håndværkets organisationer. Den vigtigste reform ved denne lejlighed blev da, at kvinder blev ligestillet med mænd, når det gjaldt opnåelse af næringsadkomst.

Af frygt for, at en handlende skulle omgå forbudet mod flere butikker i samme kommune ved at lade sin kone få en „filial“, indsatte man dog samtidig den mærkelige regel, at en person, der lever i ægteskab, ikke kan få næringsbrev, hvis den anden ægtefælle har det.

Den dag i dag, hvor en ny næringslov forberedes i hundredåret for den første, opretholder handelen sin modstand mod ubegrænset ret til oprettelse af filialer, men noget tyder på, at kommissionsflertallet ligesom i 1931 er stemt for flerbutikssystemet. End ikke handelens egen tilslutning til filialforbudet er så kompakt som tidligere: Allerede for nogle år siden viste en afstemning i landets største detailhandlerorganisation, at hvert tredje medlem ønskede forbudet ophævet.

TIL DET MODERNE SUPERMARKED -
NUTIDENS KØBMANDSGÅRD

Den kunstige måne sendes til vejrs af en tredelt raket. Tegningen viser, i hvilken højde, de tre raketelementer er udbrændt, og samtidig fremgår det, hvor højt den kunstige månens bane ligger i forhold til jordens højeste bjerg, den største højde, mennesket har nået med ballon, Nordlyset, skyerne etc.

På opdagelse med en kunstig måne

DE sensationelle opsendelser af jordens første kunstige måner for nylig åbner eventyrlige muligheder for ny viden om det gådefulde verdensrum, der omgiver os. Drabanterne besøger på deres svimlende rundfart omkring jorden i mange hundrede kilometers højde et område, som menneskene aldrig før har haft mulighed for at undersøge direkte, og afgiver radiofonisk rapport herom.

Gennem nøjagtige iagttagelser af drabanternes bane rundt omkring vor klode fremkommer nye oplysninger om tætheden i atmosfærens forskellige lag. Hvert sammenstød med et luftmolekyle berøver drabanterne noget af deres energi, så de efterhånden taber højde. I drabanternes højde er luften uhyre tynd, og netop herigennem muliggøres deres fantastiske hastighed – omkring 28.000 kilometer i timen. En kæde af specielle radiomodtagerstationer jorden over registrerer

ustandseligt „månens“ bane. Jo flere data, man kan fremskaffe, des bedre. Herhjemme har vi bl. a. Lyngby radios frekvenskontrolstation og mikrobølgelaboratoriet på Danmarks tekniske Højskole til at tage sig af den radiofoniske kontakt med drabanter, men herudover har alverdens amatørastronomer på videnskabens opfordring deltaget i observationsarbejdet. Materialet samles centralt og bearbejdes, og ny kundskab ikke alene om lufthavet over os, men også om selve jordens form og tyngdekraftens indflydelse oprulles for vore blikke.

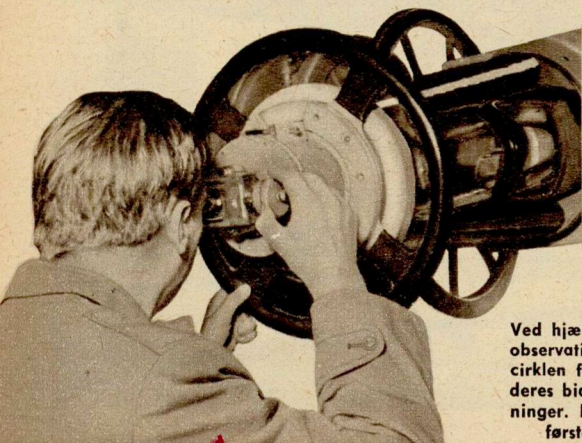
Et andet opdagerfelt for den kunstige måne er strålingen i verdensrummet, først og fremmest solens ultraviolette stråler og den kosmiske stråling. Endnu kender vi kun denne stråling, efter at den er svækket ved passage gennem jordens luft, og med kommende rumskibsfarter i tankerne er det vigtigt at kende dens styrke, som antagelig kan måle sig med den radioaktive virkning, der bliver tilbage af atom-bomber. Hertil kommer, at solens ultraviolette stråler har betydning for radioforbindelser over lange afstande på selve jorden, fordi de ved at blive opsuget af luften højt oppe skaber et elektrisk ladet luftlag. Jonosfæren, der tilbagekaster radiobølger. De kunstige måner kan skaffe mere fyldig besked om betingelserne herfor og dermed forbedre radiosende-teknikken.

Velforsynede jorddrabanter vil også kunne udforske Nordlysets virkninger. Det opstår ved, at elektrisk ladede partikler fra solen rammer luften hundreder af kilometer over jordoverfladen og får den til at lyse som neon, hvorved der kan opstå magnetiske „storme“ på grund af jordmagnetismen – til skade for radio- og telegrafforbindelser på jorden.

Foruden de store meteoror, som vi kan iagttage som stjerneskud, når de rammer jordatmosfæren, er verdensrummet fyldt af fint meteorstøv. Den kunstige måne kan fortælle nærmere om dette ukendte bombardement med meteorpartikler, når den udstyres med en særlig mikrofon.

Desuden vil også vejr-videnskaben høste store fordele af drabantens opdagelser. Ved at måle solstrålernes tilbagekastning fra skyerne under sig kan de kunstige måner tegne et langt mere omfattende billede af skyernes fordeling og luftstrømmenes bevægelser end hidtil muligt. I dag er kun 5 pct. af jordens overflade under meteorologisk observation, men i de kunstige månens højde udvides iagttagelsesfeltet så fantastisk, at det ikke kan undgå at give meteorologerne bedre kort på hånden, når det gælder forudsigelser af vejret.

Og endelig vil kommende kunstige måner betyde langt bedre mulighed for fotografering af jordkloden og af kloderne ude i rummet f. eks. ved hjælp af særlige fjernsynskameraer.

Ved hjælp af meridiankredsen – en stor kikkert til observation af stjernernes passage gennem himmelcirklen fra nord til syd – yder danske astronomer deres bidrag til kortlægning af stjernernes forskydninger. Den danske astronom Ole Rømer var den første, der konstruerede en meridiankreds.

Omstigning til stjernerne

Et af astronomernes højeste ønsker – observatorier, der svæver rundt i selve verdensrummet – er kommet et skridt nærmere sin opfyldelse efter de første heldigt gennemførte afskydninger af jorddrabanter. Et observatorium, indrettet på en rumstation i f. eks. 1700 kilometers højde, ville være fri for lufturo og mange andre af de forstyrrelser i kikkertbilledet, der plager astronomerne på jorden. I den højde ville observatoriet ganske vist fare rundt med en hastighed af seks kilometer i sekundet, men det ville beboerne ikke mærke til – lige så lidt som vi på jorden mærker, at vi bevæger os med en fart af 30 kilometer i sekundet omkring solen.

De bedste nuværende observatorier findes på bjergtoppe, hvor luften er klar og ren. Herhjemme kan astronomerne ikke komme så højt til vejs, og heller ikke klimaet er det allerbedste for deres arbejde. Kikkertobservationer kan kun foretages nogle få hundrede timer om året. Det hidtil største fremskridt for den astronomiske forskning i Danmark er den forestående fuldførelse af Københavns universitets nye observatorium ved Tølløse i Midtsjælland, hvor en hel lille landsby med kikkerthuse, værksteder og boliger for fagastronomerne allerede har rejst sig i et højtbeliggende, naturskønt terræn. Stjerneforskningen er allerede i fuld gang, først og fremmest ved hjælp af den to meter lange meridiankikkert til over 340.000 kr., der allerede blev opstillet herude i 1953, skænket af Carlsbergfonden. Kikkerten, der for at undgå enhver rystelse er anbragt på en 50 tons tung cementklods, står inde i en stor tøndebygning, hvis taghvelving med et tryk på en knap kan deles op i to halvdele. Herved blottes en spalte af stjernehimlen nøjagtig i retningen nord-syd langs den såkaldte meridian, som kikkertens øje kan følge hele vejen rundt. Når de forskellige stjerner en gang i døgnet passerer meridianen – kulminerer, som det hedder – registreres højder og tidspunkter. Vore dages astronom spilder ikke tiden med at „kigge stjerner“ og vente på, at der skal ske noget mærkeligt. Hans iagt-

tagelser skal kunne udtrykkes i tal, og målingerne automatiseres mest muligt ved hjælp af indbygget fotoudstyr.

Til sidst fremkommer et stort materiale om stjernernes placering i verdensaltet. Det har siden oldtiden været klart, at stjernerne flytter sig, men på grund af de uhyre afstande kræves der meget nøjagtige målinger for at konstatere disse egenbevægelser. Også solen er jo en stjerne, og astronomerne har fundet ud af, at den med hele sit følge af planeter, altså også jorden, styrer i retning af stjernebilledet Herkules. Alle stjernerne på himlen udgør vort mælkevejsystem, og også mælkevejen som helhed bevæger sig – man mener, at antallet af „sole“ i mælkevejen er ca. 100 milliarder, så enhver vil forstå, at udforskningen af denne vor verdensø er et uhyre arbejde, der aldrig kan afsluttes.

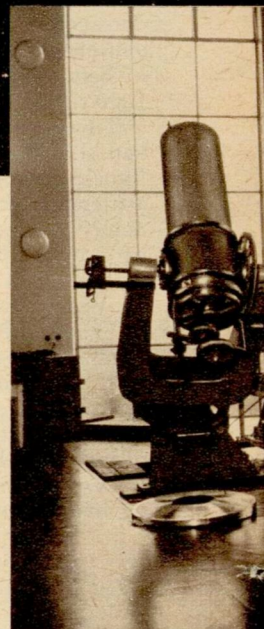
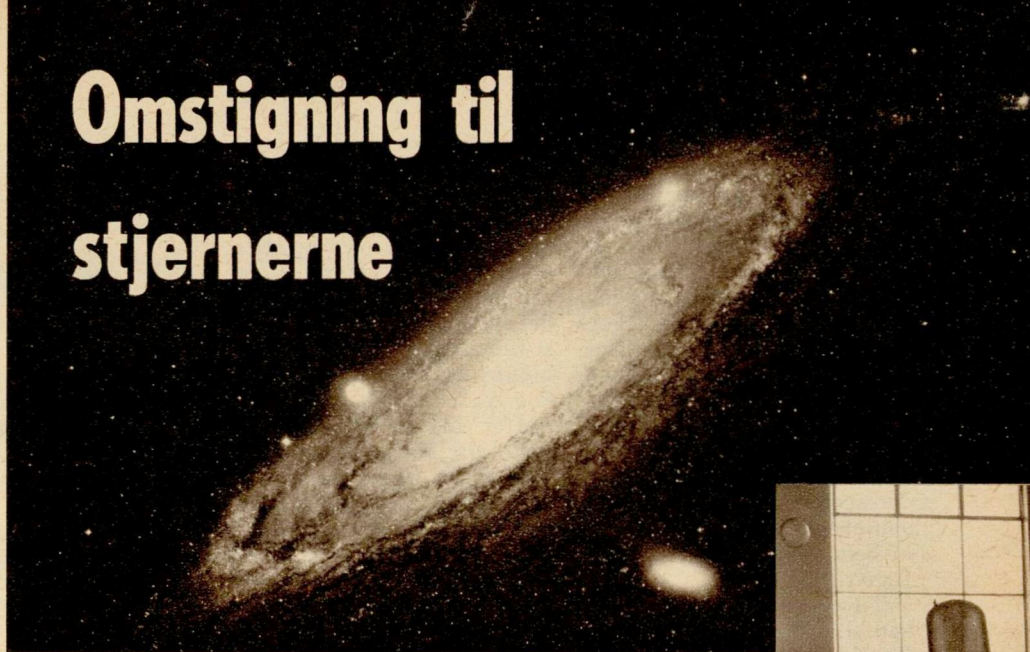
Og udenfor vor mælkevej findes uhyre mange andre mælkeveje med talløse solsystemer, den nærmeste er Andromedatågen, hvis afstand herfra er to millioner lysår, d. v. s. lyset fra denne stjernebilde er to millioner år om at bevæge sig hertil. Det er så ufatteligt, at vi for ikke at miste pusten skynder os tilbage til „stjerneborgen“ ved Tølløse, hvor vi i et andet kuppelhus finder et 25 cm spejlteleskop, der bl. a.

Billedet herover viser Andromedatågen, det nærmeste fremmede mælkevejsystem d.v.s. en uhyre samling af stjerner, som kun verdens stærkeste kikkert er i stand til at opløse i enkeltstjerner. Til højre er vist den store spejlkikkert, som for tiden bygges i Københavns universitets nye observatorium ved Tølløse. Det bliver foreløbigt Danmarks største kikkert.

anvendes til måling af stjernernes lysstyrker. Forskellen i lysstyrke beror ikke alene på stjernernes forskellige afstand fra vort solsystem, men også på variationer i deres sande lysevne. En lille stjerne meget langt herfra kan i virkeligheden være langt mere lyskraftig end vor nabo, den strålende Sirius. Kunne vi anbringe alle stjernerne i samme afstand, ville de klareste forholde sig til de svageste som et fyrtårn til en Sankt Hans Orm, hedder det i en ny bog om astronomernes opsigtsvækkende resultater af den tyske kulturhistoriker Thiel. Den kraftigst kendte stjerne med det mærkelige navn S Doradus er så stærk, at hvis vi placerede den på vor sols plads, ville vor klode i løbet af kort tid blive opvarmet til nogle tusinde grader, gløde og forvandles til luft.

Observatoriet i Tølløse har sit eget værksted, hvor en mængde af det indviklede tekniske udstyr til stjerneforskningen konstrueres, f. eks. kameraer til meridiankikkerten, automatisk apparatur til styring af kikkerterne efter bestemte punkter og meget andet. Det mest imponerende projekt, værkstedet er i gang med for tiden, er bygningen af Danmarks hidtil største kikkert, et 50 centimeters spejlteleskop til enkeltstjernemålinger. Dette arbejde, der har stået på i flere år, foregår i en specielt bygget montagehal, forsynet med kæmpe-

Astronomernes nye forskningscentrum på Tølløseegnen, hvor Københavns universitet har erhvervet 80 tønder land til formålet, er udstyret med egen værkstedshal, der ses på billedet til venstre. Her konstrueres en mængde teknisk materiel til hjælp for stjerneobservationerne. I den runde bygning til højre ses for tiden et 50 cm spejlteleskop, der er på vej til at blive monteret i den nye montagehal.

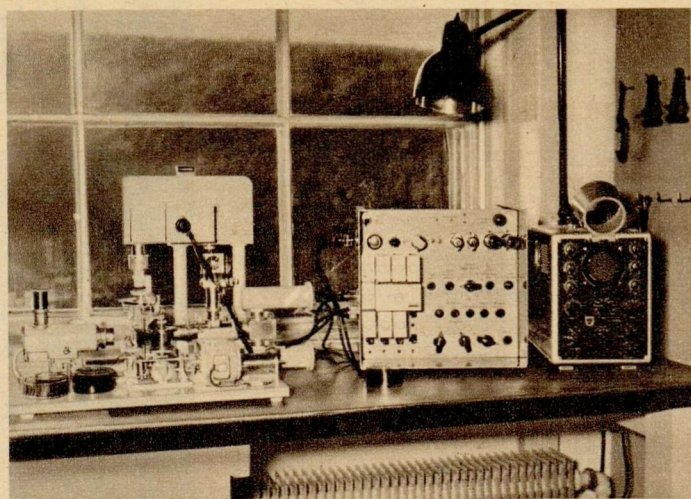

vinduer fra gulv til loft, så instrumentet kan afprøves, inden det opstilles i sin kuppelbygning andetsteds på observatoriets område. For at få størst mulig udbytte af kikkerten indrettes den således, at den hurtigt kan skilles ad og transporteres til visse steder i udlandet, hvor de klimatiske betingelser for stjerneiagttagelser er bedre end i Danmark. Vore fagastronomer er ofte udenlands for at foretage undersøgelser, men nu får de mulighed for at tage deres egen kikkert med f. eks. til Sydfrankrig.

Til den nye 50 cm kikkert kan bl. a. kobles spektrograf og fotoelektrisk udstyr. Spektralanalysen er den moderne astronomis vigtigste hjælpemiddel og går ud på at konstatere, hvilke stoffer stjernerne består af. Ved at fange lyset fra himmellegemerne og spalte det op i dets enkelte farver ved hjælp af et prisme eller et fint gitter får man et billede med en masse mærkelige linier. Linierne røber, hvilke stoffer der findes i stjernernes atmosfære, og hvilken tilstand stoffernes

atomer befinder sig i. Spektralanalysen kan også fortælle om stjernernes temperaturer, bevægelser og afstandsforhold. Det har vist sig, at solen og stjernerne alle er opbygget af grundstoffer, som vi også kender her fra jorden. Håbet om at finde helt ukendte stoffer er hidtil blevet skuffet. Man har dog været ude for at finde stoffer ude i verdensrummet, som først senere er påvist på jorden. Det vigtigste stof i verdensrummet er brint, der udgør den væsentligste bestanddel af stjernerne sammen med helium. Efter vægt udgør brinten ni tiendedele af stjernernes masser.

Alle grundstoffer, selv tunge metaller, forekommer kun i luftform på stjernerne på grund af de uhyre temperaturer. Spektralanalysen har også givet os oplysninger om atmosfæren omkring planeterne i vort eget solsystem i kraft af sollysets tilbagekastning fra kloderne. Venusatmosfæren består f. eks. hovedsagelig af kultveilte, mens marsatmosfæren indeholder små mængder ilt – dog ikke nær nok til at

På observatoriet ved Tølløse fremstiller man selv det udviklede fotografiske apparatur til brug for stjerneiagttagelserne.

tillade forekomsten af højere former for organisk liv i den form, vi kender. Men universet rummer antagelig tallose andre solsystemer, og fagastronomer har ligefrem foretaget beregninger, ifølge hvilke der foruden jorden findes måske 20.000 steder i verdensrummet med organisk liv.

En af de nyeste metoder til udforskning af rummet, der dog ikke praktiseres i Tølløse-observatoriet, består i at opfange stjernernes radiostråling. Ved hjælp af denne metode har man bl. a. bevist, at vor egen mælkevej er en spiraltåge af samme art som rummets øvrige millioner af spiraltåger. Selv bor vi på indersiden af en spiralarm, der ses i retning af Orion. Også fra andre mælkevejssystemer er det lykkedes astronomerne at opfange radiosignaler, f. eks. fra Andromedatågen. Endnu ved man ikke bestemt, hvordan radiostrålingen opstår, men en del kommer fra brinten i rummet mellem stjernerne.

Er verdensrummet uendeligt? Astronomerne ved det lige så lidt som noget andet menneske. Jo større kikkerter de bygger, des flere nye stjerner og stjerneåger dukker der op. Med verdens største kikkert – 200 tommers spejlteleskopet på Mount Palomar i USA – kan astronomerne „se“ mere end en milliard lysår ud i rummet. Til forståelsen af universets struktur har også den matematiske tænkning ydet tankevækkende bidrag. Hvad vi ikke kan sanse os til, spekulerer fremragende teoretikere sig til. Man kan blot minde om Einsteins berømte

idé om „det krumme rum“. Vi almindelige mennesker har svært ved at tænke os andet, end at universet må være uendeligt, for hvis en eller anden påstod, at det hørte op et bestemt sted, ville vi uvægerlig spørge: Hvad er der så bagved? Et sådant spørgsmål kan heller ikke Einstein forbyde os at stille, men han kan derimod forbyde os at stikke hovedet udenfor vort krumme univers – simpelthen ved at bevise, at en sådan handling er umulig. Vi kan kun se ved hjælp af lysstråler, siger han, men i et krumt rum løber også lyset i krumme baner. Kunne vi se langt nok, ville vi se os selv bagfra. Vi er altså som inde-sluttede i et bur. Denne tankegang er igen rystet af astronomernes opdagelser vedrørende stjerneågernes flugt fra hverandre og universets udvidelse som en sæbeboble. Takket være opdagelsen af ågernes flugt er videnskaben atter blevet tvunget til at beskæftige sig med tanken om, at verden er uendelig.

Andre grundlæggende problemer som stjernernes fødsel og død er også delvis udforskede, selv om store fremskridt er nået. F. eks. tyder vor nuværende viden om vor egen stjerne – solen – på, at solvarmen i løbet af nogle milliarder år vil stige så stærkt, at jorden bliver ubeboelig. På endnu længere sigt vil solen atter slukkes langsomt for til sidst at sejle bort i rummet som en død og kold klode...

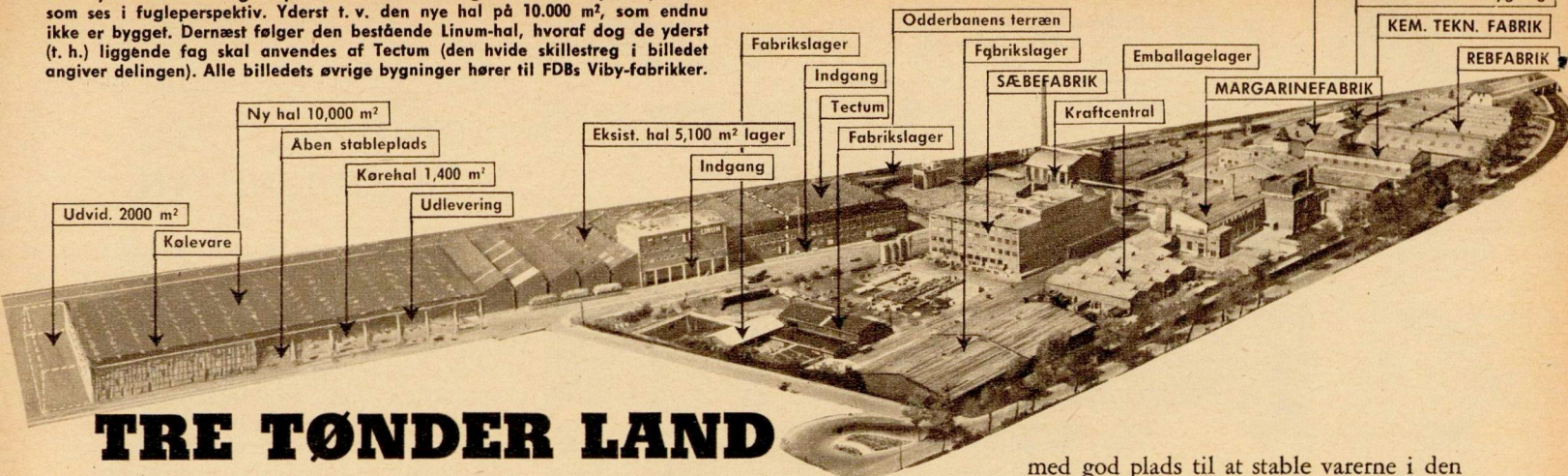
24⁸⁵

Slidmand

SLIDMAND gør skjorte-velvære

ET KVALITETSPRODUKT FRA

Den nye centralafdeling er på dette billede indtegnet i hele Viby-komplekset, som ses i fugleperspektiv. Yderst t. v. den nye hal på 10.000 m², som endnu ikke er bygget. Dernæst følger den bestående Linum-hal, hvoraf dog de yderst (t. h.) liggende fag skal anvendes af Tectum (den hvide skillestreg i billedet angiver delingen). Alle billedets øvrige bygninger hører til FDBs Viby-fabrikker.

TRE TØNDER LAND

UNDER ET TAG

PROJEKT følger projekt i rask tempo i FDBs store lagerbyggeri, der efterhånden skal samle 16 kolonialafdelinger, 6 isenkramafdelinger, samt de øvrige afdelinger for manufaktur, møbler, cykler m. m. i 7-8 store centralafdelinger, fordelt over forskellige områder af landet. Samvirke har tidligere beskrevet de to allerede på-

begyndte centralafdelinger ved Odense og ved Vordingborg. Som tredje etape i programmet er nu også en centralafdeling ved Århus besluttet. Den vil komme til at spænde over et areal på omtrent 3 tdr. land under et tag. Ligesom de to andre anlægges den i eet plan, således at moderne mekaniske varetransport-apparater kan arbejde uden etagehindringer. Der bliver en fri højde på seks meter fra gulv til loft

med god plads til at stable varerne i den mest rationelle rækkefølge.

En del af lagerbygningen indrettes i tilknytning til den fabriksdal ved FDBs fabrikker i Viby, hvor hørskeetteriet Linum tidligere havde til huse. I fortsættelse af denne hal bygges en endnu større hal på 10.000 m² med udvidelsesmuligheder på yderligere 2000 m². De nuværende kolonialafdelinger i Århus, Horsens og Randers, samt isenkramafdelingen i Århus nedlægges. Projektet fremskyndes, fordi de to førstnævnte afdelingers bygninger er meget mangelfulde. Den nuværende Århus-afdeling ville kræve en 1½ mill. kr. ombygning for at dække blot det nuværende behov og ville stadig ligge indeklemmt inde i byen uden udvidelsesmuligheder og uden tilknytning til jernbanespor. Bygningsmæssigt er Horsens-afdelingen endnu mindre tilfredsstillende og med meget mangelfulde tilkørselsforhold. Randers-afdelingen råder over en bedre bygning, men af den gamle fler-etages type, som er dyrere at arbejde i end de nye etplans-lagre.

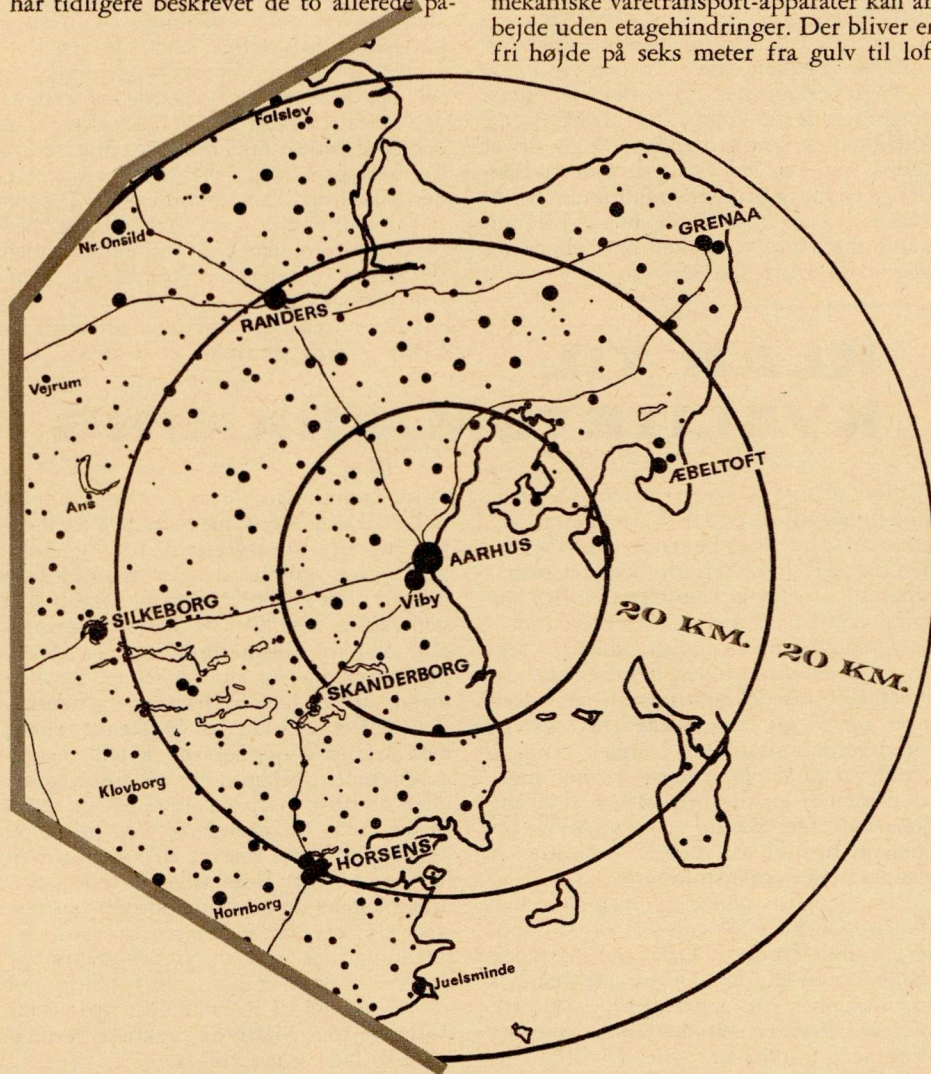
Dertil kom, at Linum-hallen stod ledig med fin placering ved landevej og jernbane tæt op ad Viby-fabrikkerne, hvorfra adskillige af varerne skal hentes.

Naturligvis vil nybyggeriet medføre en huslejstigning i forhold til huslejen i de gamle lagerbygninger, og hertil kommer forøgede kørselsudgifter, fordi afstandene ud til brugsforeningerne bliver større. Men besparelserne ved omlægningen af driften vil trods alt beløbe sig til ca. 10 gange udgiftsstigningen, takket være de moderne metoder.

400 foreninger skal betjenes med alle slags varer fra den nye centralafdeling – 90 pct. indenfor en afstand af 60 km, resten inden for 80 km.

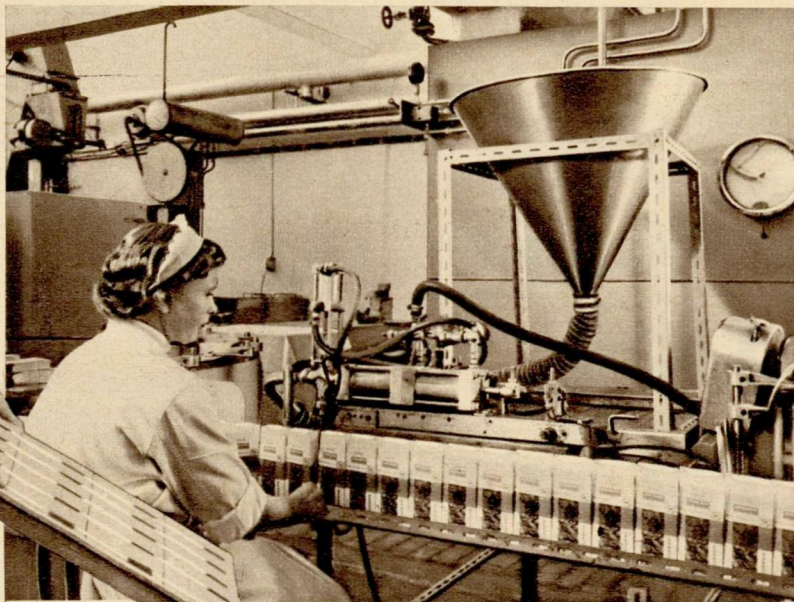
Med nutidens forbedrede trafikmetoder er disse afstande forholdsmæssigt kortere end de afstande, som i sin tid blev udstukket til de nu forældede afdelinger.

De to forud projekterede centralafdelinger i Odense (for hele Fyn) og i Vordingborg (for det sydlige Sjælland, Lolland og Falster) er godt i gang. I Odense skrider selve byggeriet planmæssigt frem, og i Vordingborg er jordarbejdet færdigt. En af de store fordele ved centralafdelingerne er, at brugsforeningerne her kan forsyne sig samlet med alle varer uden branchedeling.

Kortet viser, hvor stort et område den nye centralafdeling omspænder. Cirklerne er indtegnet for at anskueliggøre afstandene.

På Svendborg Konserverfabrik pakkes Danefrost grøntsagerne automatisk (billedet herunder), og liggende i bakkor går pakningerne derefter til dybfrysning. Til venstre ser vi en bakke, før den skal sættes ind på reolen i frysemaskinen.

DYBFROSNE VARER I BRUGSEN

ALLEREDE NU har medlemmerne vist stor interesse for det initiativ, som Svendborg Konserverfabrik som omtalt i *Samvirke* har taget med at tilbyde brugsforeningerne dybfrosne grøntsager og fiskefileter.

Grøntsagerne, der forhandles under fællesmærket *Danefrost*, omfatter spinat, grønkål, jordbær, hindbær, gule og grønne ærter, snittebønner, blandede supperter og broccoli (en mellemtung mellem

asparges og blomkål). Også blandt de dybfrosne fiskefileter med varemærket *Pelican* er der nok at vælge imellem: Torsk, rødspætte, hornfisk, sild og meget andet. Til denne iskolde vareskala håber man senere at kunne føje dessert-is og – under forudsætning af veterinærmyndighedernes godkendelse – frosne fjerkræ.

To typer særlige frysediske til brugsforeningerne er fremstillet af FDBs arkitektkontor i samarbejde med en privat fabrik, og som led i salgsarbejdet udsender Svendborg Konserverfabrik en publikation „Danefrost-Nyt“, hvori foreningerne får nærmere besked om behandlingen af de dybfrosne varer.

Legatregn i vente

Til den årlige uddeling af FDBs jubilæumslegat skal ansøgninger indsendes inden den 1. januar 1958, meddeler FDBs sekretariat. Valgte tillidsmænd og uddeleger såvelsom personalet i brugsforeningerne og FDB af begge køn er berettiget til at søge legatportionerne, der skal anvendes til studieophold i Danmark eller udlandet efter legatbestyrelsens bestemmelser. Ansøgningsskemaer og et eksemplar af legatfundatsen kan rekvireres mod indsendelse af frankeret kuvert til FDBs sekretariat, Njalsgade 15, København S., hvortil ansøgningerne også skal sendes, når de er udfyldt.

NYE TILLIDSPOSTER

FDBs bestyrelsesformand, professor P. Nyboe Andersen, er af Handelsministeriet udpeget til medlem af den kommission, der skal arbejde med forslag til en ny lovgivning for aktieselskaber.

Lederen af FDBs og DLFs forsøgsgartneri i Toftø, forstander *Reinhardt Kristensen*, er af Landbrugsministeriet beskikket som medlem af Frøkontrolkommissionen.

TECTUM TIL KØBENHAVN

For at komme ind på nært hold af de områder, hvor den mest intensive byggevirksomhed foregår, flytter FDBs nye datterselskab for handel og fabrikation af byggematerialer, andelselskabet Tectum, i løbet af næste sommer fra sit nuværende hovedsæde i Viby ved Århus til København. Herved sigter man bl. a. mod øget kontakt med de store andelsboligforeninger, der virker i hovedstaden, men bag beslutningen om at flytte fra provinsen ligger også, at landbrugsbyggeriet er blevet stærkt indskrænket. Desuden vil Tectum i København kunne nyde godt af en mere intim forbindelse med FDBs arkitektkontor og andre af de hjælpeafdelinger, der beskæftiger sig med byggeri og byggematerialer.

Tectums nye residens henlægges til de lokaliteter i FDB, der bliver ledige, når brugsforeningernes stormagasin Anva rykker ind i det ombyggede National-Scala i byens centrum. Dog agter Tectums ledelse at bevare lageret i Viby.

Meddelelsen om Tectum-ledelsens beslutning har givet anledning til urigtige påstande i forskellige dagblade om flytningens beskæftigelsesmæssige følger, og selv om de senere er blevet dementeret, er der grund til også her at understrege, at der ikke bliver tale om afskedigelser af Tectums personale i Viby. Enhver ansat, der ønsker det, kan flytte med, og Tectum vil så vidt mulig være behjælpelig med praktiske problemer i forbindelse med flytninger, udtaler direktør *Helge Hansen*, Tectum.

I øvrigt omfattes Tectums personale af FDBs „Tryghedsaftale“ med HK.

KLAR TIL KVALITETSMÆRKNING

Efter mange besværligheder ser det nu endelig ud til, at Dansk Varedeklarationsnævn til nytår kan begynde sin virksomhed for at fremme frivillig kvalitetsmærkning indenfor detailhandelen. I første omgang var den af handelsministeren nedsatte kvalitetsmærkningskommission seks år om at få skrevet den betænkning, der anbefalede varedeklarationsnævnets oprettelse, og da en lang række erhvervs- og forbrugerorganisationer i anden omgang var blevet enige om at starte nævnet, mødtes planen af en ny forhindring, dengang Finansudvalget afslog at bevilge et beskedent tilskud til delvis dækning af igangsættelses-omkostningerne.

Efter at have sundet sig oven på denne afvisning har de deltagende organisationer, blandt andet FDB, Industrirådet, Håndværksrådet og den private handelsorganisationer, nu taget det prisværdige initiativ at stifte varedeklarationsnævnet alene på grundlag af egne, frivillige til-

skud. Endnu mangler kun organisationernes godkendelse af nævnets nye vedtægter, men den vil utvivlsomt foreligge meget hurtigt, oplystes det for nylig på Forbrugerrådets årsmøde. Det nye organ skal samarbejde med Dansk Standardiseringsråd, Statens Husholdningsråd og Statsprøveanstalten og skal ledes af en formand, der er helt uafhængig og neutral.

Formålet er ikke at godkende varer, men at virke for at forsyne dem med standardiserede oplysninger, så forbrugerne uden at blive narret kan peje sig frem til de varer, de ønsker og veje pris mod kvalitet. At dette kræver et enormt arbejde for at finde frem til ensartede prøvningsmetoder og bestemte udtryksnormer, siger sig selv, og meningen er, at de fabrikanter, der opnår varedeklaration af deres produkter, skal yde en betaling, der skal være med til at dække det nye nævnets driftsudgifter. Måtte de praktiske resultater ikke lade vente for længe på sig!

Opmuntring til kontantkøbere

I stedet for at gennemføre ubetinget overgang til kontant betaling, som af mange ville føles vel hårdt, har Gudbjerg brugsforening på Fyn gjort et interessant forsøg på at fremme kontantsalget ad frivillig vej, simpelthen ved at tilbyde kontantbetalende medlemmer 2 pct. ekstra i dividende, når året er gået. Ved kontant betaling forstås enten, at pengene for varerne erlægges straks ved købet, eller at medlemmerne afregner een gang om ugen, når brugsen kører varetur.

En tredje form for kontantordning, der også praktiseres i Gudbjerg brugsforening, går ud på, at medlemmerne hver måned forskudsvis indbetaler et à conto beløb svarende til deres normale varekøb.

Allerede nu – et år efter, at tilbudet om ekstra dividende til kontantkøbere blev fremsat – har man opnået, at ca. to trediedele af medlemmerne mod tidligere kun halvdelen betaler deres varer kontant. En betydelig nedskæring af kreditdagenses antal er opnået.

Mon ikke andre brugsforeninger med held ville kunne tage ideen op? Kontantkøbere fortjener en sådan rabat, ikke mindst for at opveje, at de er med til at betale for renter og besvær af den kredit, der ydes til andre medlemmer.

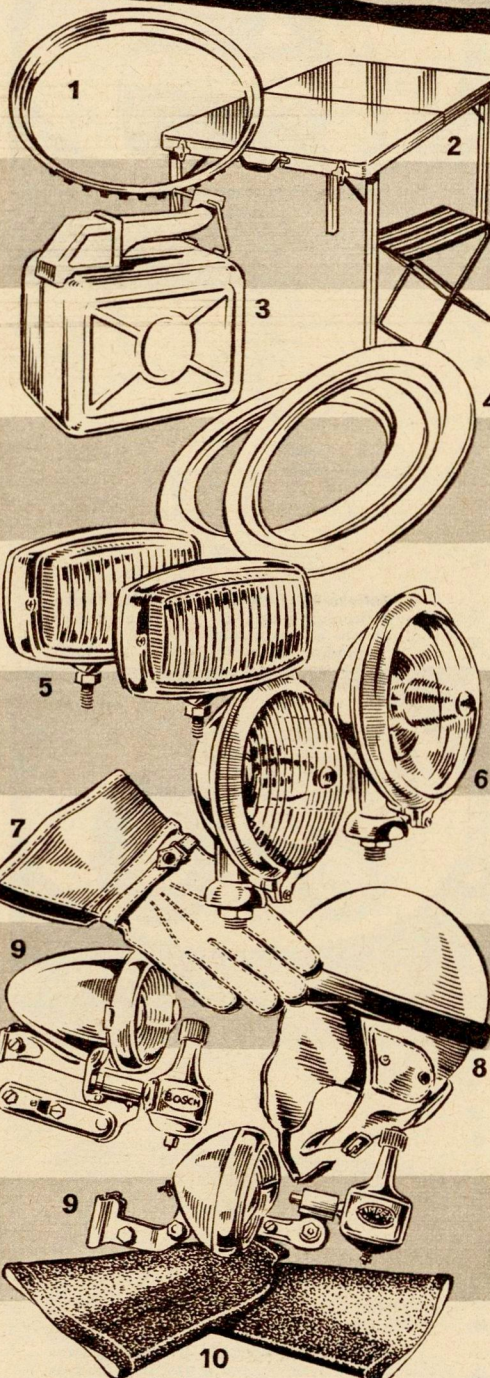
KLAR BESKED OM

KØKKENGREJER

For at give husmødrene bedre kort på hånden, når de køber udstyr til køkkenet, har sagkundskaben udarbejdet en række korte og klare indkøbsvejledninger, der fortæller om de egenskaber, grejerne bør eje for at være velegnede i dagligt brug og af god kvalitet. Sagkundskaben betyder i dette tilfælde Statens Husholdningsråd i samarbejde med Danske Husmødres Forbrugerråd og repræsentanter for industri og handel, herunder FDB. Foreløbig er udsendt ni oplysende vejledninger om køkkenudstyr, nemlig om fløjtekedler, mål og måleskeer, persillehakkere, råkostapparater, kødhakkemaskiner, bageforme, gryder og kasseroller samt stegepander, men flere vil følge efter. Vejledningerne samles i en mappe, der fremlægges i brugsforeningerne og hos private handlende, så forbrugerne hurtigt kan finde frem til de oplysninger, de har brug for. Udsendelsen af de nyttige vejledninger til brugsforeningerne forestås af FDBs isenkramafdeling, og hovedparten af de omtalte varer føres på lager af FDB eller kan hurtigt fremskaffes.

Ved at udvælge deres køkkenredskaber på grundlag af indkøbsvejledningernes anvisninger, der er blevet til efter omfattende forsøg i Statens Husholdningsråd, gavner husmødrene sig selv og er samtidig med til yderligere at fremme fabrikationen af de mest velegnede køkkengrejer.

Kærkomne julegaver til familiens kørende medlemmer...

✱ 1. Fælg-pyntering af rustfrit stål. Findes til 13, 14, 15, 16, 17" fælg. Opgiv fælgstørrelse. Pr. stk. kr. 21,-.

✱ 2. Autosæt nr. 820/1. Kvalitetssættet – helt af bøgetræ. Kr. 72,50. 820/2 – det billige, gode sæt med træstole. Kr. 52,-. 820/9 – sættet med 4 stålstole. Kr. 69,-.

✱ 3. Reserve-benzindunke nr. 1051/1 til 10½ ltr. Absolut tæt selv om den ligger ned. Kr. 38,50.

✱ 4. Hvide dæksider „Whiteside“ til 13, 14, 15, 16" dækstørrelse. Opgiv størrelse. Pr. sæt (4 stk.) kr. 59,50.

✱ 5. „Bosch“ tågelygter og fjernprojektor. Nr. 1100/3 tågelygter kr. 56,-. Nr. 972/11 fjernprojektor kr. 56,-.

✱ 6. Lucas tågelygte og fjernprojektor. Nr. 1100/4 tågelygter kr. 87,50. Nr. 972/10 fjernprojektor kr. 87,50. (6 og 12 volt.)

✱ 7. Motorhandsker til børn – nr. 1360/1 kr. 18,95 fra str. 6 til 8½. Til voksne – nr. 1360/2 kr. 26,50 str. 9 til 12.

✱ 8. Styrthjelme nr. 1370/12 hvide godkendte glasfiber-hjelme med kalveskindsbesætning. Fra str. 55 til 60. Kr. 55,-.

Motorhjelme nr. 1370/5 N af brunt, blødt skind, størr. 55 til 60 kr. 32,50 (ikke ill.).

✱ 9. Dynamolygter nr. 405/9 – den tyske dynamolygte „Impex“, 6 volt kr. 22,50. Nr. 405/13 – den originale „Bosch“, 6 volt kr. 36,50.

✱ 10. Styrfluffer af gummi med varmt foer. Nr. 331/1 til cykler kr. 7,25. 331/2 til knallerter kr. 17,85.

De kan få mange andre julegaveideer ved at gennemse hovedkataloget fra

CYKLE- OG MOTORAFDELING

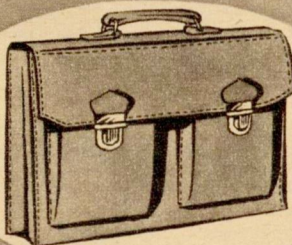
Giv julegaver der glæder...

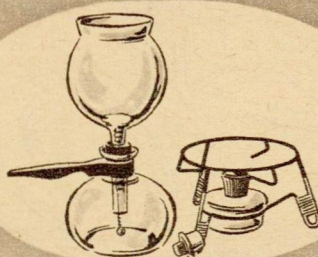
Dametaske nr. 3321, kr. 26,75. Moderne taske i plastic. Stort rum med ruf og lomme. Leveres i farverne beige eller sort. Str. 23x19 cm.

Indkøbstaske nr. 2430, kr. 21,15. Dejlig rummelig indkøbstaske i blåmeleret plastic med grå besætning og hank. Med lynlås og udvendig lynlåslomme. Str. 38x25 cm.

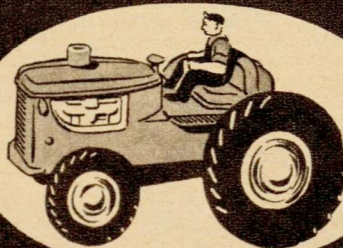
Dokumentmappe nr. 7141, kr. 45,50. Prima nødfarvet oksehud. Rummelig mappe med 2 udvendige lommer. Str. 42x28 cm.

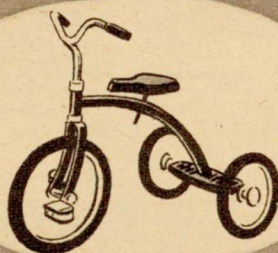
Kaffekolbe „SANTOS“, kr. 24,00. Varmebestandigt glas. Kan anbringes direkte på gas eller kogeplade. Spritlampe og stativ til do., kr. 15,00.

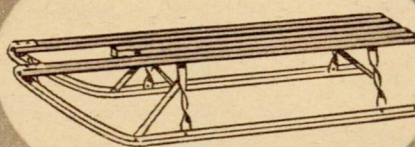
Dukke nr. 712, kr. 15,60. Plastic. Med lukkeøjne og bevægeligt hoved. Sorterede, fine påklædninger. Højde 30 cm.

Traktor nr. 703, kr. 8,90. Plastic. Med svinghjuls motor, der gnistrer, og med kraftige gummihjul. Længde 14 cm.

Barnecykle nr. 236, kr. 53,50. Robust, ovnlakeret rørstel og indstillelig gummisadel. Fuld længde 76 cm. Skridtlængde 40-48 cm.

Kælk nr. 39. Bronzeret jernstel og jernmeder. Lyse, lakerede trælister. Leveres i 3 størrelser: 80 cm kr. 13,65, 100 cm kr. 16,00, 125 cm kr. 19,85.

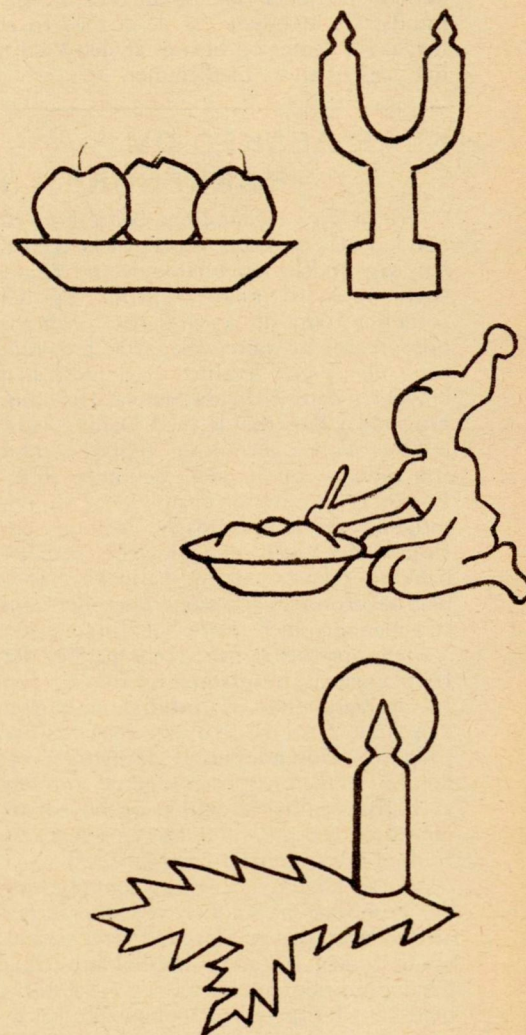

Ta' på juleindkøb i BRUGSEN - det betaler sig

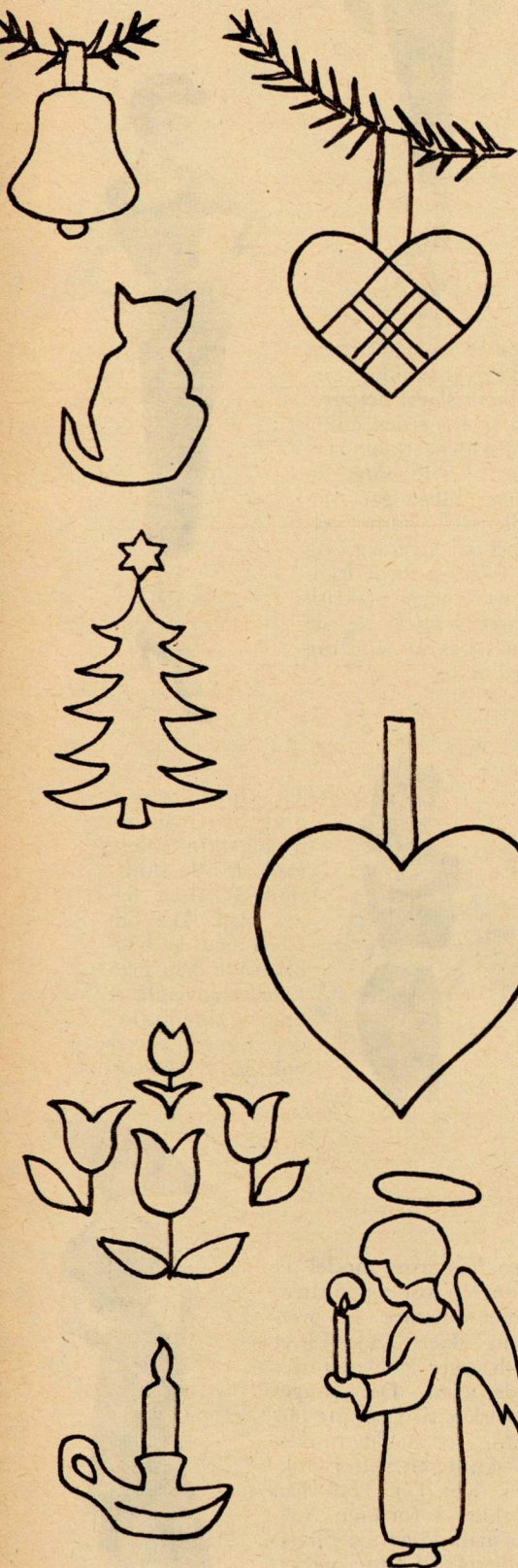
Lav selv

VED hjælp af alle de fine julemotiver, vi har tegnet til jer her, kan I nemt selv lave jeres julekort. Motiverne overføres ved hjælp af kalkerpapir enten direkte til kortene, som så farvelægges, eller de kalkeres over på kulørt papir, som klippes ud og sættes på kortene. Glanspapir med gummieret bagside er det nemmeste at have med at gøre, og det er pænt med flere farver sat sammen. Vil I spare konvolutter, kan I udmærket dekorere direkte på frakterede postkort.

Mangler I en gaveidé, kan I sætte julemotiver på en snes papirservietter og forære dem bort indbundet i et fint rødt bånd. Eller I kan bruge udklippene til borddekoration eller julepynt. Men skal f. eks. hjertet hænges på træet, må I klippe det ud i to lag papir eller karton og mellem lagene fastgøre en snor, hjertet kan hænges i. God fornøjelse.

Fulekortene

Ugedage						
S	1	8	15	22	29	36
M	2	9	16	23	30	37
Ti	3	10	17	24	31	
O	4	11	18	25	32	
To	5	12	19	26	33	
F	6	13	20	27	34	
L	7	14	21	28	35	

VED at benytte denne „evighedskalender“, der dog af pladshensyn er begrænset til årene 1801–2000, kan du hurtigt regne ud, på hvilke ugedage du selv, din familie og dine kammerater er født, ligesom du kan fastlægge ugedagen for enhver historisk begivenhed.

Lad os ved et eksempel vise dig, hvordan tabellen benyttes. Hvilken dag i ugen var slaget på reden den 2. april 1801? Først finder du årstallet yderst til venstre og ved at følge rækken til højre månedens kendetal. Det bliver 3. Hertil lægges den eftersøgte dato (2), hvilket giver nøgletallet 5. I opstillingen over ugedagene øverst finder du, at den 2. april 1801 var en torsdag.

*

Tossede gæder

- 1) Hvad er det, man kan anbringe i sin højre hånd, men ikke i sin venstre?
- 2) Hvorfor er en slange et sjusket dyr?
- 3) Hvorfor flyver trækfuglene mod nord om foråret?
- 4) Hvad er det, der går gennem døren, men hverken kommer ind eller ud?
- 5) Hvad siger den store skosten til den lille?
- 6) Hvor blev grundloven underskrevet?

Svar: 1) sin venstre albue, 2) den taber så tit sin ham, 3) der er for langt at gå, 4) nøglehul, 5) du er for lille til at ryge, 6) forreden.

ER DU ET SØNDAGSBARN?

År				Måneder											
1801–1900	1901–2000	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D		
01	29	57	85		25	53	81	4	0	0	3	5	1	3	6
02	30	58	86		26	54	82	5	1	1	4	6	2	4	0
03	31	59	87		27	55	83	6	2	2	5	0	3	5	1
04	32	60	88		28	56	84	0	3	4	0	2	5	0	3
05	33	61	89	01	29	57	85	2	5	5	1	3	6	1	4
06	34	62	90	02	30	58	86	3	6	6	2	4	0	2	5
07	35	63	91	03	31	59	87	4	0	0	3	5	1	3	6
08	36	64	92	04	32	60	88	5	1	2	5	0	3	5	1
09	37	65	93	05	33	61	89	0	3	3	6	1	4	6	2
10	38	66	94	06	34	62	90	1	4	4	0	2	5	0	3
11	39	67	95	07	35	63	91	2	5	5	1	3	6	1	4
12	40	68	96	08	36	64	92	3	6	0	3	5	1	3	6
13	41	69	97	09	37	65	93	5	1	1	4	6	2	4	0
14	42	70	98	10	38	66	94	6	2	2	5	0	3	5	1
15	43	71	99	11	39	67	95	0	3	3	6	1	4	6	2
16	44	72		12	40	68	96	1	4	5	1	3	6	1	4
17	45	73		13	41	69	97	3	6	6	2	4	0	2	5
18	46	74		14	42	70	98	4	0	0	3	5	1	3	6
19	47	75		15	43	71	99	5	1	1	4	6	2	4	0
20	48	76		16	44	72	00	6	2	3	6	1	4	6	2
21	49	77	00	17	45	73		1	4	4	0	2	5	0	3
22	50	78		18	46	74		2	5	5	1	3	6	1	4
23	51	79		19	47	75		3	6	6	2	4	0	2	5
24	52	80		20	48	76		4	0	1	4	6	2	4	0
25	53	81		21	49	77		6	2	2	5	0	3	5	1
26	54	82		22	50	78		0	3	3	6	1	4	6	2
27	55	83		23	51	79		1	4	4	0	2	5	0	3
28	56	84		24	52	80		2	5	6	2	4	0	2	5

MØRKETID

LYGTETID

Kraftig og effektiv som en projektor med langtrækkende, koncentreret lyskegle.

Sikret mod stød, slag, vejr og vind af det seje, holdbare polyætylen, der heller ikke angribes af syre fra elementet.

Formet, så den står rigtigt, hænger rigtigt og ligger rigtig i hånden.

Til villa, kælder, loft og udhus, til bilen, til arbejdet og til sport.

Et nyttigt værktøj for alle mandfolk.

en blændende stavlygte

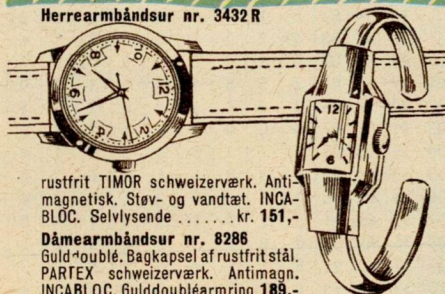
Fabrikation

C. THAYSEN & CO · KØBENHAVN K

Giv BRUGS-gaver

af blivende værdi...

Herrearmbånds ur nr. 3432 R

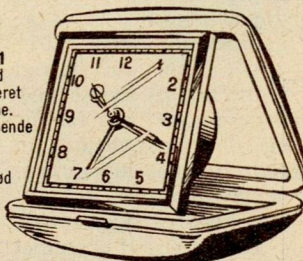

rustfrit TIMOR schweizerværk. Antimagnetisk. Støv- og vandtæt. INCABLOC. Selvløbsende kr. 151,-

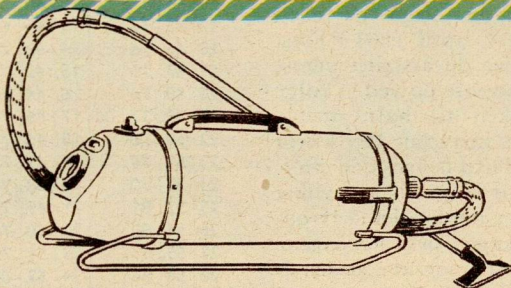
Dåmearmbånds ur nr. 8286
Guld'oublé. Bagkapsel af rustfrit stål. PARTEX schweizerværk. Antimagnetisk. INCABLOC. Gulddoublearmring 189,-

Rejseur nr. 6511

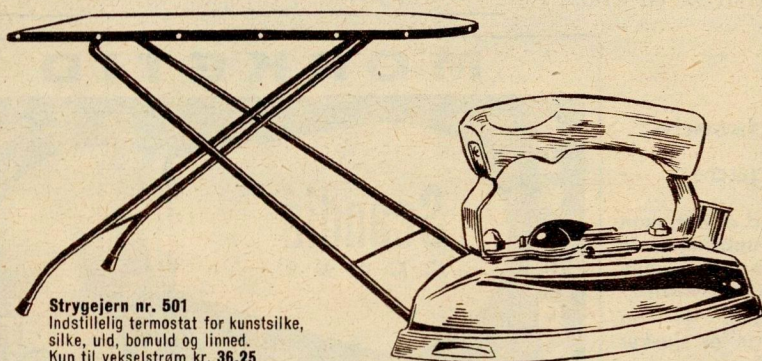
1 døgns værk med vækker. Blankpoleret messingglasramme. Buet glas. Selvløbsende visere og tal. Skindtui i beige, brun, grøn eller rød farve. Højde 9 cm. kr. 28,50

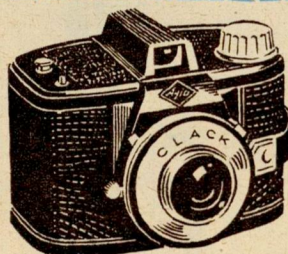
Strygebræt „Blå Bånd“ T-R
Thermo-refleks med undervarme bevirker, at tøjet stryges på begge sider på een gang. Øvnlakeret stel, stilbar i 4 højder kr. 55,-

Hugin Top-Vac
HUGIN - den mest effektive støvsuger. Mundstykker med sugekraft over hele bredden. Let start og stop ved tryk på fodafbryderen. Tilbehørspose, samt krog til ophæng. kr. 360,-

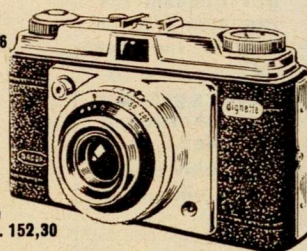
Strygejern nr. 501
Indstillelig termostat for kunstsilke, silke, uld, bomuld og linned. Kun til vekselstrøm kr. 36,25

Agfa Clack
Moderne boxapparat i metal og plastic. Klar kikkertsøger og lukker med indstilling for tid og øjeblik, synkroniseret for blitzlamper. Leveres med taske i nødfarvet plastic. kr. 54,35

„Dakora Dignette“ 24x36

Lukker: B, 1/25, 1/50, 1/200 sek., synkron. for blitzlamper. Hurtigfremtræk af filmen i forbindelse med spænding af lukkeren. 36 billeder på 35 mm småbilledfilm kr. 152,30

FLØJL TIL
HVERDAG
OG FEST

Med en stola af broget silke over skulderen og et bredt skærf draperet om livet er den enkle fløjls-spencerkjole elegant til aftenbrug. En sribet bluse gør modellen til højre vel egnet til hverdag, og de fikse, sribede lommer er meget praktisk påsyet bæltet, så de kan tages af samtidig med dette.

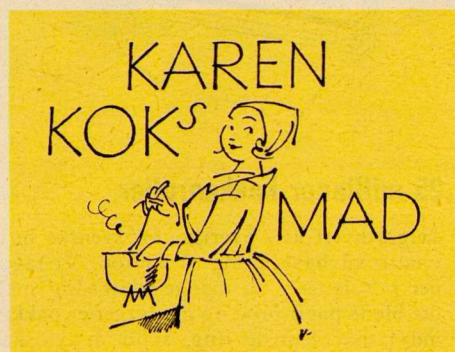
Til lidt pænere brug anvendes en lyseblå skjortebluse med en lille fløjls-sløjfe i halsen. Synes man ikke om ideen med det lyseblå bælte, kan man i stedet anvende et brunt skindbælte, der tilmed virker nok så slankende.

Den nederste model er endnu en løsning på aftenkjoleproblemet. Et overdådigt skærf bindes i livet og hænger godt ned over nederdelen. Der bruges handsker til i samme farve, og et smukt smykke på skulderen sætter prikken over i'et. Har man smykket i forvejen, vælger man de øvrige farver, så de står til dette smykke.

Ta' på juleindkøb i BRUGSEN - det betaler sig...

REDIGERET AF BODIL M. BEGTRUP

jul - og julebag

Kaffebrød, sprøde og spartanske, vil mange være glade for at finde mellem julens rige kager. Kokosnug er en hurtig og nem lille kage ens større børn med lethed kan klare og luksuseblekagen bærer sit navn med rette. Den er god også uden flødeskumsdragten, og også når det ikke mere er jul.

Kokosnug

2 æg	40 g margarine
150 g sukker	80 g kokosmel

Æg og sukker piskes. Margarinen smeltes og røres sammen med kokosmelet. Dejen sættes i små klatter med god afstand på smurte plader. Bagetid: ca. 5 min. ved god varme (200°).

Luksusæblekage

4 æg	Æblegrød af
1 dl sukker	1 kg æbler
125 g mandler	sukker
(el. nødder)	15 g smør
	1/4 l piskefløde

Æggeblommerne røres med sukker. De smuttede mandler rives på mandelkværn eller hakkes meget fint og røres i. De stiftpiskede hvider vendes i. Knap halvdel af dejen lægges i et smurt ildfast fad. Æblegrøden lægges på, og resten af dejen fordeles over. Kagen bages 3/4-1 time ved ret svag varme (150°). Vendes når den er kold, og pyntes eventuelt med flødeskum.

Krydderiblanding til brune kager

Der skal mange forskellige krydderier i brune kager, så det er faktisk en god idé af FDB's krydderimølle, at blande dem sammen i en krydderipose beregnet til kager af 1/2 kg hvedemel.

Der er ganske vist tradition for, hvilke og hvor meget krydderi der skal i hver families brune kager, men sammenligner man de utallige opskrifter, viser det sig, at „forskellen er den samme, kun kuløren er forskellig,” som ekspedienten sagde. Spøg til side, selvom vi bruger de samme krydderier i samme mængde år efter år, bliver resultatet dog aldrig ens, for krydderiernes kvalitet, aroma og alder er forskellig.

Forsøgskøkkenet har bagt en tip-top-oldemoropskrift på brune kager med krydderiblandingen, og den blev ganske, som den plejer. Opskriften står i øvrigt i „Jule-nyt”, brugsforeningernes juleavis til medlemmerne.

Bag på krydderiblandingsbrevet står en god brun kageopskrift, men den trænger til at moderniseres, for hvem kan veje 7 1/2 g potaske nøjagtigt af, og det burde også antydes, at det er betydeligt nemmere og hurtigere at skære dejen ud i stedet for at rulle den ud. Til næste år beder vi om at få krydderiblandingen i de fine alufoliposer og med moderniseret opskrift.

Kaffebrød

250 g mel	rev. skal af 1/2 citron
1/4 tsk hjortetaksalt	25 g korender
125 g margarine	evt. 25 g hak. nødder
125 g sukker	1 æg

Mel og hjortetaksalt sigtes. Margarinen smuldrer heri. Sukker, citrusskal, korender og evt. nødder blandes i. Dejen æltes let sammen med ægget. Trilles i lange ca. 2 cm tykke stænger. Bagetid: ca. 20 min. ved jævn varme (175°). Skæres i snitter, der tørres ved svag varme.

Een af emballagens opgaver er at være blikfang – give os lyst til at købe varen, en anden at beskytte indholdet, så det ikke forringes hos forhandleren eller hjemme.

De nye, smukke, sølvskinnende alufolio-krydderibreve er et eksempel på en virkelig fremragende emballage. De bevarer krydderiernes aroma, fordi alufolio er vand- og lufttæt, også efter at der er taget af dem, blot man ruller brevet sammen foroven, lukker det lufttæt igen.

For ved købet og hjemme hurtigt at kunne skelne de forskellige krydderibreve fra hinanden, har hvert krydderi fået sin farve. På brevets forside er der en nydelig tegning med motiv fra krydderiets fædreland, og nettovægten er trykt ind i brevets nederste kant. På brevets bagside opfriskes vor geografi og varekendskab. Et verdenskort trykt i sølv på sort bund og med en lille stjerne, viser, hvor i verden vort krydderi befinder sig, og en kort tekst fortæller, hvorfra det stammer og dets anvendelse.

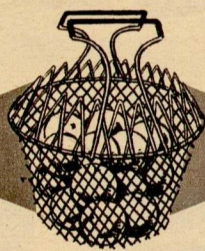
Man bliver helt rørt over al den betænksomme omhu, der er lagt i sådan en lille ting.

Småtskåren sukat og pommerans fås også i plasticposer. Den gode idé er kommet fra Amerika, den gør det nemmere og hurtigere at bage både småkager og formkager.

Mandlerne er faldet ca. 25 % i pris siden sidste jul.

TRE JULEGAVEIDEER

Sjov fransk grønsagskurv

som man ikke kan lade være at lege med. Der kan vendes op og ned på den, den kan blive ganske flad og rejse sig i sin fulde højde, og hver gang den indtager en ny stilling er den en ny ting.

Nærmere forklaret er den et net med fast bund og faste hank lavet af forfinnet stål-tråd. Hankene er overtrukket med plastic.

Den fylder ingenting i skuffen, når den er slået sammen, og iøvrigt er det mest praktisk at lade den ligge fremme som gryderist, bordskåner o. l.

Halvt lukket op, kan den stå på bordet og bruges som kurv eller skål. Helt lukket op er den en kurv, og i den grønne salats tid den ideelle salatslynger. Vender man den om og lader den hvile på hankene fungerer den som sigte eller dørslag.

Skal man koge eller dampe fisk eller grønsager, der skal præsentere sig fint lægges de i kurven, som sættes i gryden. Hanken foldes sammen over madden, så låget kan lægges på gryden. Endelig er den udmærket til friturekogning.

Alt dette fås for ca. 7,75 kr.

Vægten på væggen

Man kan klare sig uden vægt, men har man mod på livet i køkkenet, lyst til at eksperimentere og prøve nye opskrifter, kan man ikke undvære den. De fine skyde- eller loddevægte, der vejer meget nøjagtigt, er temmelig dyre, og de billige fjedervægte bliver hurtigt unøjagtige, når man kommer under 3-400 g. Men nu er der kommet en god ny vægt i handelen – *Gepovægten* – som er rimelig i pris og tilstrækkelig nøjagtig til køkkenbrug. Den har den store fordel, at den skal hænges op på væggen, og når den ikke bruges slås vægtskålen op, og den fylder ikke mere end en omvendt dyb tallerken. Så er den fremstillet af polystyrol i forskellige farver, det er nemt at gøre rent og meget stærkt. Den fungerer som en brevvægt, og vægten aflæses gennem det runde forstørrelsesglas, der sidder foroven på den runde plade. Skålen kan nemt trækkes ud af en „gaffel“ og lige så nemt sættes på den igen. Når vægten skal aflæses må man – ligesom ved brevvægten – stille sig nøjagtig foran vægten, ellers aflæses forkert, men det finder man hurtigt ud af.

Prisen er som sagt skikkelig kr. 36,00.

25 millioner køkkenruller

sælges hvert år i Sverige, for svenske husmodre vil have alting så tip-top. Vi tager det lidt lettere, og mange klarer sig med det bløde papir brød og grønsager er pakket ind i, når fedtede ting, spild m. v. skal tørres af.

Men nægtes kan det ikke, at det er både mere rationelt og mere hygiejnisk at have en køkkenrulle hængende. Og så føler man sig så ordentlig og har en dejlig „velhavende“ fornemmelse hver gang man ser den. Den får også een til at skylle tingene ordentlig af før opvasken, det går så nemt at få fedt, sovs m. m. fjernet med det bløde papir, selvom der kun er koldt vand i hansen, og det er der på landet i 88 % af de køkkener, hvor der er indlagt vand.

Mange ting kan tørres af straks efter brugen, når der er rent papir ved hånden – altså sparer køkkenrullen også på karklude og viskestykker. Kort sagt, når man tænker rigtigt efter, er den nærmest en spareforanstaltning – og ønske sig een i julegave kan man da eller forære sig selv den. Den koster med stativet og rullen kr. 3,50. Fornyelsen af papirrullen koster kr. 1,25.

Den „bløde“ julegavepakke

Skønt nylon skjorter og bluser er dyre og ikke udelte behagelige at gå med, blev de alligevel den helt store succes, fordi de er lette at vaske, hurtigt tørre og – det allervigtigste – de skal ikke stryges.

Bomuldsfabrikanterne blev klare over, at noget måtte gøres, og de fandt frem til bomuldsstoffer, der ikke krøller – heller ikke efter vask – og derfor ikke skal stryges. Nu går den strygefri poplinskjorte sin sejrsgang verden over, også fordi den er betydeligt billigere end nylon skjorten.

Hvis der på ønskesedlen står skjorter, så tænk på den strygefri poplinskjorte, det er nemlig ikke sikkert, at alle mænd ved, at de findes. FDB's beklædningsfabrikker har fremstillet en nydelig strygefri poplinskjorte – Calpreta hedder den, og den fås i hvid, grå og beige. Prisen ligger på kr. 33,85.

Der findes strygefri poplinskjorter til billigere priser, men det betaler sig ikke at købe dem i en billig kvalitet, så holder de ikke så længe, som de skal. Der er varedeklaration på Calpretaskjorten og nøjagtig vaskeanvisning. Den må ikke snaves for meget til, den må ikke koges og ikke vrides – skal altså behandles som nylon skjorten.

Tog eller Bamse

Kunsten at give børn de rigtige gaver består først og fremmest i at finde gaver, som passer til deres alder. Nedenstående skema vil forhåbentlig hjælpe Dem hertil.

Diverse rangler
rasleklodser
pyramideklodser og ringpyramider
ting til at samle og skille ad

byggeklodser af træ
byggesæt af plastic
byggesæt af træ („Arkitekt Fangels“)
tekniske byggesæt (ingeniørsæt, Metallo)
kuglemosaik

små træbiler
store træbiler med lad
trætog
diverse køretøjer af plastic
diverse køretøjer af metal (mekaniske)
el-tog med tilbehør

bløde dukker
dukker, der forestiller store børn
baby-dukker
dukkestue med dukker
lille dukkeseng og -vogn
dukketøj og -sager
stor dukkevogn eller promenadevogn
komfur, symaskine o. lign.

dyr (stof, gummi)
svømmedyr (til badning)
dyr til at trække efter sig
bamser og andre tøjdyr
gyngehest

legetøj til at stille op (bondegård m. m.)
figurer til at stille op (indianere, ryttere, soldater)
butik med tilbehør
elektromotor
dukketeater

legetøj til sand
modellervoks
farveblyanter
vandfarver
udklipsark (dukkeark)
værktøj
trykkeri
håndarbejds materiale

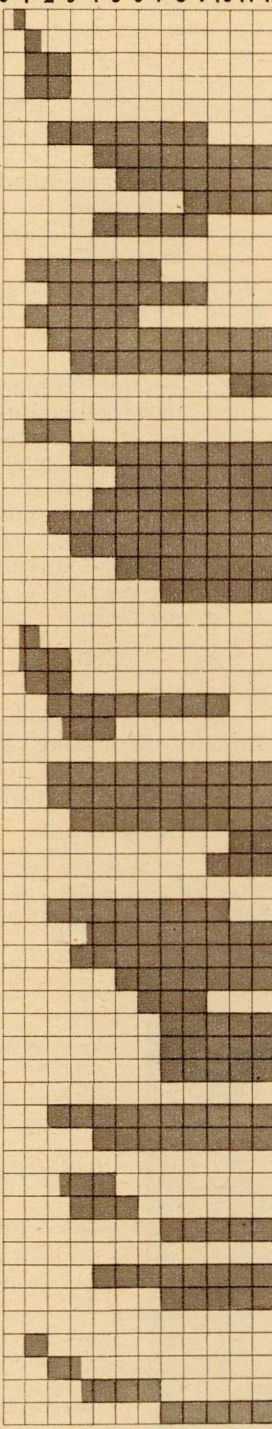
bolde
sjippetov

trehjulet cykle
trædebiler, -traktor m. m.
rulleskøjter

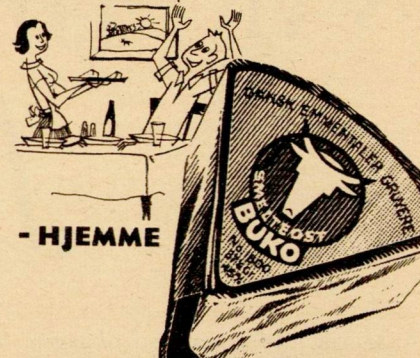
billedlotteri, sorteper m. m.
vanskeligere selskabsspil (matador m. m.)

spilledåse
tromme, og andet musiklegetøj
xylofon
blokfløjte, mundharmonika

Alder
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

**Ta'BUKO
til bords...**

Det bliver en
fornøjelse
at lave
julestads,
når De
bruger

**Den
flydende
tråd**

I tube eller
flaske.

Rækker
langt.

BRUGSEN
har den

Glad
ham
med et

**Cortébert
schweizer-ur**

— det verdensberømte ur
med de mange præmier
for præcision. Herreur
C 9428 R i rustfrit stål,
incabloc, vandtæt, anti-
magnetisk og
selvlysende

**218,-
BRUGSEN**

NÅR HJERTET forstår

FORTÆLLING AF WALTHER CANNING

ELSA gik med lægen ned til lågen, men stien var allerede tom for mennesker, og hun blev bedrøvet stående og hørte hans sidste formaninger, mens hun stadig holdt øje med det lave buskads nede ved fjorden, hvor bådenes passagerer først ville vise sig, når de kom gående forbi huset. Lægen sagde meget om en gammel mands sygdom, men hun hørte dårlig efter, og hun sukkede befriet, da han endelig fik vognen igang og kom af gårde. Den første båd var altså kommet, og hun havde ikke set, om Rolf var med. Hendes far var syg og lå og kaldte, og midt i det hele kom lægen og skulle siden have varmt vand og vaske hænder. Hvad måtte Rolf ikke tro, siden hun ikke stod i døren og vinkede?

Langsomt gik hun tilbage til huset. Træet med de røde æbler stod tynget under sin byrde, og lildvinen op ad muren havde mistet sin glans. Sæsonen var næsten forbi, og det var nu snart sidste søndag. Midt i september ville den sidste båd om søndagen anløbe den lille bro. Hun havde ingen søndag at spille. Hun gik ud i køkkenet, hvor fadet fandtes efter lægens håndvask – det stod endnu på bordet, men hun var altfor rastløs til at foretage sig noget og gik i stedet ind i sit eget værelse, hvor der var udsigt til stien og tog sommerkjolen frem. Hun ville skifte. Egentlig var det for køligt til sommer-

kjole, og det var også for tidligt at pynte sig, men hun havde ingen anden kjole, hun brød sig om, og måske gik hun allerede i formiddag en tur op til hotellet. Hun plejede ikke at komme om formiddagen, men i dag var søndagen endnu mere lysende end ellers. I dag måtte hun pynte sig bedre end nogensinde. Hun fandt en rød sløjfe i sin skuffe, og hun tog dristigt sløjfen på. Det var år siden, hun sidst havde brugt den farve, men den passede til hendes dag, og hun satte den i kjolens udklæring som en nål. Hun var lige ved også at sætte sit hår op, men hun lod dog være, og hun stod spændt ved vinduet, da passagererne fra morgensejladens anden tur inde fra byen i spredte flokke drev forbi vinduet. Men hun så ingen Rolf. Så var han altså kommet, og hun kunne trygt gå hjemmefra.

Men kunne hun gå fra en syg mand? Hun så sig for sidste gang i det plettede spejl og gik ind til sin far. Den gamle mand lå og døsede i sengen, men var med det samme vågen og nærværende, da døren gik.

„Skal du nu ud og rende igen?“ spurgte den gamle.

„De har bedt mig om at komme op i køkkenet på hotellet. De venter mange gæster, men jeg skal nok kigge hjem til dig.“ Hun svarede tilsyneladende roligt

og undrede sig igen over, hvor let det faldt hende at fortælle den historie om arbejde i hotellets køkken. Hidtil havde hun kun brugt historien om aftenen.

„Er det derfor, du har pyntet dig? Hvad er det, du render efter hver søndag?“

„Nu skal far ikke være urimelig. Jeg skal nok komme og give dig omslag.“ Hun glattede ved tæpperne og flyttede stolen med medicinen nærmere. Selvfølgelig ville hun komme igen. Rolf havde sit at passe – hun ville kun hilse på ham og så skynde sig tilbage.

„En pige i din alder.“ Faderen blev stædigt ved.

„Synes far, jeg er gammel.“ Elsa svarede hidsigt igen, før hun gik hen og åbnede et vindue på klem. Den gamle mand lo bag hende, og hun lukkede døren hårdt efter sig. Hun var ikke fyrrer endnu. En kvinde midt i trediverne var ikke gammel. Det var ikke hendes skyld, at hun ikke havde truffet nogen mand.

Hun tog sin lette, lyse frakke på og gik mod skoven langs et hjulspor, der havde skåret sig dybt ned i vejens ælte. Hun havde været i huset på Sandøen næsten hele sit liv, og de to år hun var borte, lå nu så langt tilbage, at de ikke mere pinte hende med deres minder. Hun havde passet sin far, siden hun kom hjem – og fundet sig tilrette.

Men denne sommer kom en mand hver søndag med første båd og gik forbi lågen op mod skoven. En mand med en rolig drøjde henover skuldrene og med en lydende, sindig gang, som om han var vant til at gå på et skibsdæk. Og med sidste båd var han taget tilbage til byen igen og havde roligt ladet alle efternølere storme forbi sig ned ad stien, som førte til landgangen. Båden sejlede ikke uden ham.

Skoven åbnede sig for vejen, og pavillonen blev synlig med hvide mure og den store tilbyggede dansebane af træ. Hotellet og pavillonen lå kun få meter fra hinanden. Bagved pavillonen lå haven med gynger til børnene og de få fornøjelser for de voksne. Elsa gik udenom stalden, der næsten aldrig var i brug, og langs granerne nærmere skydebanen. Hun ville ikke ses – hun ville komme overraskende og fryde sig over en mands glæde. Og hun nåede den store gyngestol, før hun standsede og forundret så en kvinde stå på Rolfs plads. Så tidligt på dagen var der ingen gæster i haven, og hun kunne roligt gøre sine iagttagelser. Alle skydeskiverne var sat op, og geværerne stod parate til udlejning i hjørnet, hvor Rolf havde sømmet små stifter i træet, så de ikke faldt for den første berøring. En kvinde i blå regnfrakke og filthad passede hans arbejde. Var Rolf mon syg? Elsa følte sig betragtet, men blev alligevel stående, fordi hun var i tvivl om, hvad hun ville. Pludselig forstod hun, at hun intet vidste om Rolfs arbejde til daglig eller om hans bopæl inde i byen. De havde haft en sommer sammen, en sommer fyldt med søndage og fest, og

DEN DANSKE

Helpresset i eet stykke af hård aluminium

VERDENS BEDSTE MÆLKESPAND

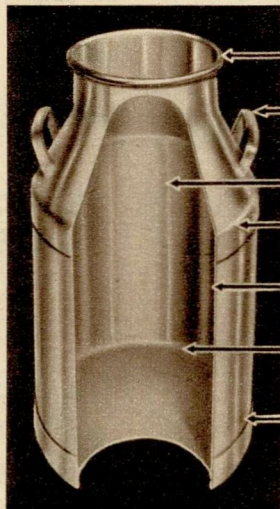
Elegant strømliniet form • Umådelig stærk • Vejer mindre end nogen anden aluminiumspand • Let at holde ren • Hele spandens indre kan overses • Dobbelt hård aluminiumlegering.

For 5 kroners merpris får De 5 års ekstra levetid og en spand, De kan være stolt af.

A/S FREDERIKSBERG
METALVAREFABRIK

Nitvej 10 • København F • Tel. C. 2326

Alminette Transportspand

solid rand af stor styrke.

hærdede hanke, der ikke rager frem.

blank og glat overflade.

forstærket skulder.

solid vægtykkelse.

buet overgang til bunden.

bundring af hård aluminium eller galvaniseret stål.

Føres af FDB

den sidste havde bragt hende en stor glæde. Men hun vidste intet om den mand, der så helt betog hende. Og erkendelsen gav hende en smerte, der næsten føltes fysisk. Nu måtte hun vide noget. Hun besluttede sig og gik nærmere. Kvinden med regnfrakken stillede et gevær fra sig og ventede.

„Undskyld... men den mand, der plejer at passe skydebanen ... er ... er han syg?“

„Nej, men han kommer ikke i dag,“ der blev svaret uden venlighed, og Elsa følte sig igen underkastet en medsøsters skarpe, vurderende blik. Hun blev pludselig flov over den røde sløjfe på kjolen og ønskede ærgerligt, at hun ikke havde taget den på.

„Er han da holdt op med sit arbejde?“ Hun ville ikke lade sig feje til side, og hun tog mod til sig. „De kunne vel ikke sige mig hans adresse?“

„Jeg tror ikke, han kommer igen. Men kan De ikke give mig besked. Det er min mand ...“

Kvinden med regnfrakken svarede roligt, men det dirrede om hendes mund. Elsa så denne næsten usynlige uro, der så hårdt blev underkuet, før svaret blev hende bevidst. Skulle Rolf være gift med den kvinde? Det var til at le ad. Hun havde kendt ham en hel sommer, og den sidste søndag måtte han overnatte på hotellet, fordi båden ikke ventede så længe. Det var latterligt at påstå, at Rolf var gift.

Og dog forstod hun samtidigt, at den fremmede kvinde talte sandt. Hendes instinkt sagde hende, at ordene ikke alene var sandhed, men at denne kvinde også vidste alt om Rolf og hende, og hun holdt ikke mere den anden kvindes blik ud og vendte om og gik forfærdet tilbage mod granerne for at blive alene med sin smerte. Hun gik forbi sandkassen, der hver sommer var fyldt med legende børn, og hun nåede om på den anden side vippen, før hun hørte skridt bag sig og vendte sig om.

„Hvad vil De mig?“ Hun spurgte fortvivlet og hørte selv, hvor fremmed hendes stemme lød.

„Jeg vil tale med Dem. Skal vi gå over og sætte os?“ Og den fremmede kvinde gik i forvejen over mod de tomme tremelysthuse, hvor Elsa selv havde siddet en søndag og set Rolf passe sin skydebane.

„Har vi ikke en del at tale om?“ Kvinden i regnfrakken satte sig yderst på en bænk, og Elsa gik til den modsatte side, så de fik bordet imellem sig. Hun mærkede pludselig, at hun frøs i sin tynde frakke.

„Fortæl mig så alt.“ Kvinden opfordrede Elsa henover bordet og betvang sine nervøse hænder. Men Elsa magtede ikke at fortælle noget.

„De ved jo alt.“ Hun svarede dumpt. Hun havde endnu ikke forstået med sit hjerte. Hendes forstand fortalte hende en masse, men hendes hjerte forstod intet endnu.

„Ja, jeg tror, jeg ved det meste. Rolf fortalte mig det i aftes. Jeg har længe mærket, det ville komme. I aftes fik vi tal-

ud. Han ville have sin frihed tilbage.“

„Mener De ... at ... at han ville skilles?“ Elsa spurgte forundret, mens en stor varme fyldte hende. Hun havde ikke taget fejl af Rolf og alt, hvad han sagde den nat, da hans mund søgte hendes. Det var en stor trøst.

„Ja, han ville ud af sit ægteskab og overlade børnene til mig.“

„Jeg vidste ikke, De havde børn.“ En glæde blev mindre, selv om den stadig varmede.

„Jo, vi har to. De er halvvoksne, så det gik måske nok med dem, men ser De ... jeg kender Rolf bedre end De, så jeg besluttede, at jeg i dag ville tage ud og tale med Dem ...“

„De vil måske nægte os at mødes?“

„Nej, hvorfor skulle jeg dog det? Men jeg vil fortælle Dem om vort ægteskab. Rolf har været så meget. Han har sejlet i sine unge dage, og siden er han aldrig faldet rigtig til ro. For nogle år siden fik han den plads i banken ...“

„Er han i en bank?“ Elsa måtte uvil-kårligt spørge. Rolf havde fortalt, at han passede skydebanen, mens han ventede på hyre som sømand. Han gjorde det nærmest som sin fornøjelse. Han kunne lide at gøgle.

„Ja, han er bud i en bank. Jeg ved ikke, hvad han har fortalt Dem, men det er altså hans hverdagsjob, og det har mange gange været svært. Man søgte en præsenteret mand, men han skulle også være stabil, og det har ikke været nemt. Så fandt vi dette med skydebanen – det gav ham lidt afveksling og forandring. Han så nye ansigter, og han traf altså Dem. De er ikke

den første. Det er sket før, at han ville forlade os, men det er aldrig blevet til noget ...“

„Elsa afbrød: „Nej, for ... De vil ikke slippe ham?“

„Jo, men han kommer altid tilbage til os. Vi har haft så mange hverdage sammen, og det er hos os, han hører til. Når søndagen er forbi, så husker han os igen. Vil De nøjes med at være hans søndagsfryd?“ Kvinden i regnfrakken spurgte fuldsædning roligt. Og hun fortsatte indtrængende: „Han fortryder, når det skal være. Han fortæller mig alt, og når jeg siger: jamen så gå da ... så ... så går han ikke. Når det først bliver alvor, kan han ikke. Det var ikke alene mig, der ville herud i dag, det var også ham, der bad mig, så han blev fri. Jeg har ikke nægtet ham at tale med Dem, men han bad mig gøre det ...“

„Nu lyver De!“ Elsa svarede hidsigt, og hendes blik mødte atter et par grå, trætte øjne, der stille så hende i møde. Hun udholdt dette blik så længe, til hidsigheden forlod hende. Jo, den kvinde talte sandt. Rolf skjulte sig bag hende. Han ville ikke træffe en afgørelse, der forandrede hans liv. Han ville kun lege og more sig. Nu havde han fået søndag nok og var vendt hjem.

Elsa rejste sig besværet og gik op mod granerne med den røde, dristige farve blussende på sin skjole. Hun havde endelig oplevet sin første store og hede sommer.

Men nu forstod selv hendes hjerte, at den var uigenkaldelig forbi – at det nu var blevet efterår også for hende.

For det maskuline velvære!

Den elegante Stafet skjorte får De foruden i hvid i 3 smukke modifarver: grå, blå eller beige, og i alle størrelser fra 36-45.

– manchetskjorten i luksusklasser –
en glat, sanforiseret poplinvarer i
gennemført forarbejdning med
smukke manchetter og moderne flip,
der altid sidder elegant og bekvemt.

Forlang dessin 2402 til 28,50

– og så får De endda dividende i BRUGSEN

NÅR MOTOREN

På hobbyværkstedet får man undertiden brug for at fremstille et leje, og det kan derfor være nyttigt at kende lidt til de almindeligste lejeformer.

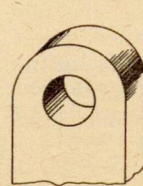

Fig. 1

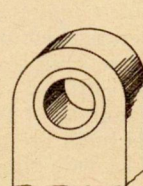

Fig. 2

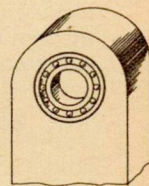

Fig. 3

Den enkleste lejetype består simpelthen af et hul til akslen, som bores direkte i godset (fig. 1). Denne type, som kaldes et glideleje, lader sig kun anvende til de mest primitive formål, og kun når godset har en vis tykkelse. Formen er uheldig, da slid vil medføre, at godset må udskiftes. En forbedring af typen opnås ved at indpresse en legebøsning, der som regel er fremstillet af bronze (fig. 2). Ved slid bliver kun bøsningen fornyet, og godset påvirkes ikke af udskiftningen. Selve indpresningen kan næsten altid foretages i en almindelig skruestik eller ved hjælp af skruevinger. Til smålejer kan anvendes de såkaldte „telefonbøsninger“, der er fremstillet af bronze og har en gennem-boring på 4 millimeter. Disse telefonbøsninger er forsynet med udvendige gevind, hvilket letter anbringelsen.

Skal et leje bære en aksel med stort omløbstal, må opmærksomheden rettes mod kuglelejet (fig. 3). Den almindeligste type består af to hærdede stålringe, hvorimellem kuglerne er anbragt i ud-drejede spor, som regel i kugleholdere, der sikrer, at den indbyrdes afstand mellem kuglerne opretholdes.

INTET BLINKLYS PÅ KNALLERTEN

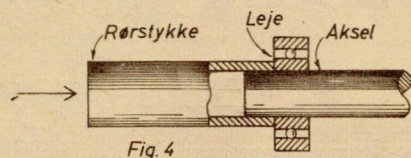
I VOR begejstring over det fikse blinklysanlæg til knallerter, som vi omtalte i forrige nummer, har vi slet ikke skænket færdselsloven en tanke, idet vi jo netop omhyggeligt undgik at fastslå, at anlægget erstattede den udstrakte arm.

Færdselspolitiet har imidlertid tænkt for os. – Kik engang i færdselslovens paragraf 40 stk. 5, sagde den vagthavende på Københavns politigård i telefonen: „Anvendelse af anden belysning og andre refleksanordninger end påbudt eller tilladt i nærværende lov eller i medfør af denne givne bestemmelser – er forbudt“.

Hvor gerne vi end vil – vi kan ikke redde sagen. Knallert-blinklyset er ulovligt ...

SKAL KOBLES TIL

Ved påsætning af et kugleleje på en aksel kan metoden i fig. 4 anvendes. Et rørstykke, som lige netop kan gå udenpå akslen, ligger an mod lejets inderring, og medammerslag på rørstykket (ved pilen) kan lejet drives på uden beskadigelser. Ved demontering skal helst anvendes en såkaldt „aftrækker“.

Mange hobbyfolk mener, at kuglelejer aldrig skal smøres, men det er en komplet misforståelse. Til smøring af kuglelejer

anvendes som regel olie, men undertiden også specialfedt.

Til sammenkobling af f. eks. en elmotor og en værktøjsmaskine kan anvendes mange forskellige metoder, men den, der vises i fig. 5, er aldeles uforlignelig til hobbybrug, fordi den skåner elmotoren mod overbelastning.

De to aksler forbindes med et stykke gummislange. Slangen presses ind på

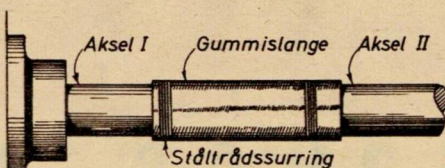

Fig. 5

akselstappene og fæstes ved hjælp af ståltrådsurringer. Forbindelsen er god, den giver en blid igangsætning og forhindrer overbelastning. Samtidig virker slangen som støddæmper.

Bevar frugttræernes ungdom

Hvis man af to lige store træplanter skærer den ene tilbage og lader den anden urørt, vil man efter en sommers vækst se, at den tilbageskårne er betydelig mindre end den ubeskårne. Beskæringen medfører et stoftab og dermed en svækkelse af planten. Når man alligevel benytter dette middel i træplejen, er det selvsagt ikke for at høste større afgrøder, men derimod frugt af en højere kvalitet. Den erfarne frugtavler har forlængst erkendt, at man høster den største og fineste frugt på unge træer og buske.

Formålet med beskæringen er derfor at vedligeholde denne ungdom hos planterne. For frugtbuskenes vedkommende sker det ved hvert år at fjerne de ældste grenpartier ved grunden og lade de nyere skud træde i stedet. For træernes vedkommende søger man ved tilbageskæring at fremtvinge nyvækst, som efter sortens vækstkraft får lov til at blive nogle få eller flere år gammel.

Egentlig er der et modsætningsforhold mellem vækst og frugtbæring. Et træ kan gro så stærkt, at det helt holder op at bære frugt, og et træ kan bære så megen frugt, at det helt holder op med at gro. I første tilfælde må man ikke beskære, derimod kan der måske nok være grund til det i sidste. Hovedreglen er – at unge træer beskæres lidt og gamle træer meget, netop for at opnå en passende ligevægt mellem vækst og frugtbæring. Svagtvoksende sorter som cox orange beskæres stærkt, stærktvoksende som boskoop og bramley derimod kun lidt.

HASLEV HØJSKOLE Sommerskole for unge piger maj-september. Almindelige højskolefag samt engelsk, vævning, kjolesyning og tilskæring. Korte kursus i barne- og sygepleje. Delingsføreruddannelse. Henrik Christiansen.

Foruden denne tilbageskæring, der befordrer livlig nyvækst, må der foretages en udynding af grenene, der tilstræber at give lyset adgang, da der ellers vil opstå nøgne grenpartier, som vi kender det fra skovens træstammer. Forstvæsen og frugtavler har jo ikke helt samme formål.

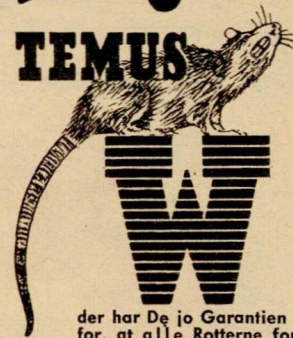
Ældre træer, der hidtil har fået lov at løbe i vejret, kan man roligt save et godt stykke ned, så er det også meget lettere at få fat i frugten. Unge træer tildannes nu helst i pyramideform, som et juletræ, med en stærk midterstamme og svagere sidegrene, og her gælder det, som nævnt i indledningen, at den gren, der skæres tilbage i forhold til de andre, bliver svagere. Ønsker man at dyrke mange træer på et lille areal, sker det ikke først og fremmest ved at beskære dem, så de bliver små. Her er valget af den rigtige rod (grundstamme) afgørende. De såkaldte dværgtræer giver tidlig frugtbarehed og dermed mere passende vækst.

Ved rodbeskæring, overhugning af de dybtgående rødder, kan man få alt for frodige træer til at gå i bæring. En tilsvarende virkning opnår man ved at bortskære en strimmel bark under træets krone. Hvad her er sagt gælder især æbler og pærer. Kirsebær og blommer er noget mere følsomme for behandling med saks og sav, men lidt foryngelse for visse sorter er også her tiltrængt.

Beskæring foretages hovedsagelig i vinterhalvåret. Espaliertræer må dog også have en studsning om sommeren, hvis de skal se ordentlige ud, og blommetræer skal efter plantepatologernes udsagn beskæres i tidsrummet april-august, hvor faren for smitte af bakteriekræft skulle være mindre.

Holger Nielsen.

Brug dog TEMUS

der har De jo Garantien for, at alle Rotterne forsvinder

Temus W Rottegift

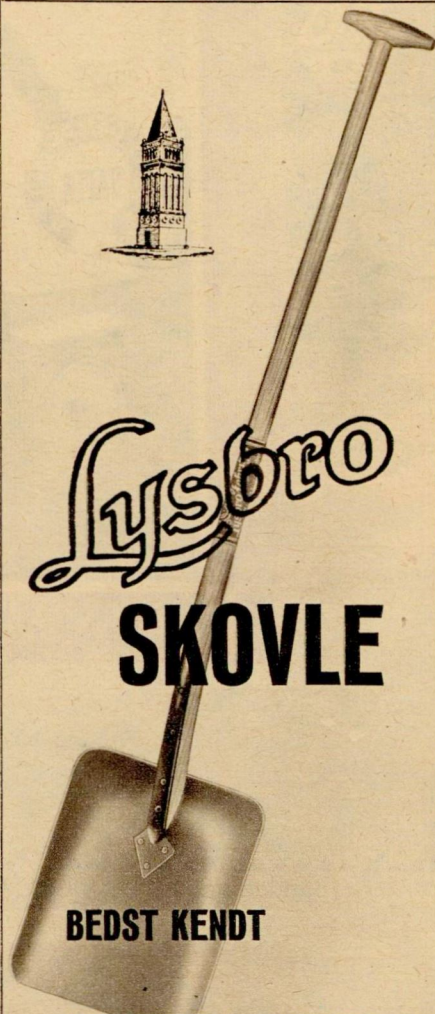
Godkendt af Indenrigsministeriet som Rotteudryddelsesmiddel.

Temus W Musegift

er af Statens Skadedyrslaboratorium anerkendt til Bekæmpelse af Mus.

Lysbro SKOVLE

BEDST KENDT

KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

JULEKONKURRENCEN "landets mest solgte"

BRUGSEN

De 3 varer, der er landets mest solgte, hedder:

Navn:

Adresse:

Medlem af Brugsen i:

Udfyld kuponen, og send den i lukket, frankeret kuvert til FDB reklame, postboks 1215, København S., der må have løsningen i hænde senest d. 15. december.

På denne side viser vi nogle glimt af Brugsens mange dejlige kvalitetsvarer – hvoraf 3 er de mest solgte i landet. Konkurrencen går ud på at nævne disse 3 FDB-varer, som netop i aviserne har været annonceret i serien „landets mest solgte“. Så ønsker vi alle vore læsere en rigtig god fornøjelse – måske bliver De den heldige vinder af de 500 kroner eller en af de 50 julekurve.

500 KRONER KONTANT OG 50 JULEKURVE I PRÆMIE